TRST, četrtek
15. septembra 1955
Leto XI. - Št. 218 (3147)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din.

MALI OGLASI po 20 lir beseda. — NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

MAROKO

Dogodki v Maroku in v Severni Afriki sploh pritegujejo v zadnjem času naše velike pozornost. Razvoj dogodkov, ki so privedli do sedanje napetosti v Maroku, je bolj ali manj znan. Boj maroškega prebivalstva za osvoboditev izpod francoske (in španske) okupacije se bije že dolgo dobo in postaja vse bolj oster sorazmerno z zaostrivijo ukrepov, ki skušajo osvobodilno gibanje v tej deželi zadušiti, in sorazmerno s sodobnim časom, ki teži k vsestranski razvoj in napredek na vseh področjih ter odpravo preživelih oblik odnosov med narodi, med katere spada predvsem kolonializem.

Maroko je protektorat v okviru Francoske unije. Domači sultan pa je vladar le bolj po imenu, kajti francoski rezident ima v rokah vso resnično oblast. To se je pokazalo zlasti 20. avgusta 1953, leta, ko je tedanja Lanielova vlada odstavila sultana Ben Jusefa in ga pregnala na Madagaskar, s pomočjo sebi vdanega marakeškega paše El Glauija pa postavila na njegovo mesto Ben Arafo, člopeka, ki je nudil jamstvo, da bo v deželi zvesto izvrševal francosko kolonialno politiko, dočim je pregnani sultan Ben Jusef kljub svoji povezanosti s domačo privilegirano kasto sledil težnjam prebivalstva po osvoboditvi, katerih glasnika sta stranka Istiklal in demokratična stranka neodvisnosti.

Francozi, ki so v štirideset letih vložili v to deželo mnogo denarja, pa nočejo dati oblasti iz rok in odreči domačemu prebivalstvu tudi najosnovnejše človeške pravice. Za izvoz so odprli celike rudnike fosfata. V njihovih rokah je tudi vsa industrija in železniška mreža ter bogat ribolov ob obali. Od približno 8 do 9 milijonov prebivalcev je 359 tisoč Evropejcev in od teh 300 tisoč Francozov. Polovica vsega bogastva v Maroku pa je v rokah 359 tisoč Evropejcev in le polovica v rokah 9 milijonov domačinov. Francoski kolonisti, ki so si z izkoriščanjem domače delovne sile ustvarili v Maroku ogromno bogastvo in ki po svojih predstavnikih v francoskem parlamentu in vladi direktorjev skušajo politiko protektoratu, krčevito braniti svoj položaj in svoje privilegije. Kmetom-felahom, ki od zore do mraka trdo delajo na njihovih velikih posestih, plačujejo komaj 125 do 150 frankov dnevno, medtem ko dobivajo Evropejci od 1000 do 1500 frankov. Ogromna razlika in zapostavljanje domačega prebivalstva pa se kaže vsepovsod. Ob lepih stavbah evropejskih naseljencev so povsod bedne koče domačega prebivalstva, ki živi v neizmerni bedi ter je glasti v notranjosti dežele podvrženo milostih in nemilostih francoskih kolonistov.

Osvobodilno gibanje proti francoskim okupatorjem, ki postaja vedno bolj živo, ima torej tudi in predvsem globoke socialne korenine: milijoni sestradanih, brezposelnih, brezpravnih se prebujajo in terjajo svoje. In vedno bolj se v njih prebuja zavest, da bodo socialno osvobodili le tedaj, ko si bodo lahko sami krojili svojo usodo in svoj način življenja. Francoski kolonisti, ki dobro vedo, da se jim majejo tla pod nogami, so se zatekli celo k terorizmu, pri čemer so imeli celo vrsto zaveznikov med predstavniki oblasti in policije. Toda njih terorizem je še bolj podžgal bor- bo proti zatiranega ljudstva in bodo prej ali slej pripeljali do neodvisnosti dežele.

Mendes-France, ki se je pri pogumno lotil reševanja afriškega vprašanja, se je moral umakniti spričo pritiska zagrizenih zagovornikov kolonializma, toda dogodki, ki so sledili, so tudi njegove naslednike prisilili do popuščanja in zmagal je duh pripravljenosti, da se s pogajanji najde nova rešitev za bodoči položaj Maroka. Pri pogajanjih v Aix Les Bainsu je bil dosežen kompromis, s tem da se sedanji sultan Ben Arafa umakne s prestola in prepusti oblast kronskemu svetu, čigar naloga bo postaviti predstavniško marokko vlado.

Francoski kolonisti v Maroku pa so tudi proti temu kompromisu začeli, ob podpori desničarskih in zlasti degolovskih poslancev, ofenzivo, da bi preprečili tudi najmanjšo avtonomijo Maroku, ki jo je Francija pod pritiskom razmer prisiljena nuditi. Maroški voditelji stranki Istiklal in demokratična stranka neodvisnosti pa sta popustili v zahtevi za brezpogojno vrnitev Ben Jusefa v želji, da pospešita pot do samouprave, in sta pristali na kompromis kot nov korak na poti k popolni neodvisnosti. Ta pot pa je še dolga in terjala bo od maroškega ljudstva še mnogo naporov in bojev, kajti kolonialni položaj Maroka s tem še ni odpravljen. Od razgovorov, ki bodo sledili, bo odvisen obseg bodoče maroške samouprave. Obe omenjeni stranki pa poudarjata, da je sedanji sporazum le izhodišče na poti do popolne neodvisnosti Maroka.

Kakor že rečeno, so dogodki v Maroku široko odjeknili v svetu, zlasti pa med arabskim ljudstvom. Na napeti položaj v Afriki so dežele azijsko-afriške skupine opozorile Združene narode in zahtevajo, naj se o tem razpravlja na zasedanju glavne skupščine, ki se bo začelo 20. septembra. Pri tem poudarjajo, da je maroško ljudstvo pod francosko upravo že dolga leta oropano najosnovnejših pravic do samoodločanja.

Glavni tajnik Združenih narodov Hammarskjoeld je tudi opozoril države članice na položaj v Afriki in poudaril, da bo razvoj dogodkov na tem kontinentu po njegovem mnenju v prihodnjih desetih letih bistveno vplival na usodo sveta.

PO ADENAUERJEVEM POVRATKU V BONN potuje v Moskvo vzhodnonemška delegacija

Adenauerjeve izjave o moskovskih sklepih - Izjave ostalih članov delegacije

Sporazum o pomilostitvi in repatriaciji nemških vojnih zločincev

BONN, 14. — Kancler Adenauer se je danes ob 13,30 vrnil z letalom iz Moskve v Bonn. Nekoliko prej se je z letalom vrnil tudi zunanji minister von Brentano.

Pri odhodu iz Moskve je Adenauer izjavil: «Vračamo se v domovino zavedajoč se, da smo delali tu v Moskvi skupno za mir vsega sveta. Prepričan sem, da bo naše delo plodno za ljudstvo naših dveh držav.» Preden je vstopil v letalo, je Adenauer rekel Bulganinu: «Upam, da se bomo zopet videli. Upam, da se bomo videli tudi v Bonnu.»

Ob prihodu v Bonn je Adenauer izjavil, da konferenca v Moskvi ni bila lahka. Dodal je, da mu je sovjetski ministrski predsednik včeraj izjavil, da bo mehanizem za repatriacijo Nemcev, ki jih zadržujejo v Sovjetski zvezi, spravljen v tek, še pred njegovim povratkom v Bonn. Dodal je, da mu je Bulganin obljubil, da bodo poizvedovali tudi o drugih Nemcih, ki niso vojni ujetniki, in glede katerih bo morala bonnska vlada poslati seznam.

Zunanji minister von Brentano je tudi dejal, da so pogajanja bila težka in da so morali sprejeti težke sklepe. Predsednik zunanjepolitičnega odbora Kiesinger se je tudi izrazil v istem smislu in je pripomnil, da se je rešitev pokazala šele med osebnimi razgovori na banketih. Kiesinger je še pripomnil, da je dobil vtis, da bodo sovjetski voditelji spoštovali dano besedo glede izpustitve nemških vojnih zločincev.

Podpredsednik socialdemokratske skupine v Bundestagu Schmid je dejal, da je bilo morda dobro, da so bila pogajanja tako ostra, ker so se tako bolj jasno izrazila stališča. «Rusi, je pripomnil Schmid, so predvsem vztrajali na vzpostavitvi diplomatskih odnosov in so nam dali jasno razumeti, da bi bila vsaka druga diskusija zaman. Prav tako so jasno povedali, da jim pariški sporazumi jemljejo sleherno željo po združitvi Nemčije, ker okrepitev vojaškega bloka, o katerem menijo, da je naperjen proti njim, ni v skladu z zagotovitvijo njihove obrambe. Z obnovitvijo diplomatskih odnosov se je politični položaj mnogo spremenil in sedaj moramo skusati iz tega najti korist.»

Zvečer pa je Schmid po radiu izjavil, da bodo nemški ujetniki, ki so še zaprti v Sovjetski zvezi, izpuščeni «en teden po spopolnitvi sporazuma».

Danes zjutraj je kancler Adenauer imel pred odhodom iz Moskve tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da med sovjetsko in zahodnonemško vlado niso bili sklenjeni ločeni sporazumi, ter je dodal: «Med pogajanji so od nas zahtevali, naj se odtegnemo obveznostim, ki smo jih sprejeli v okviru ZEZ in NATO.»

Adenauer je tudi izjavil, da je med razgovori v Moskvi večkrat mislil, da bodo doživeli poraz in da se je nemška delegacija že mislila vrniti iz Moskve še pred določenim časom. «Na splošno, je nato dejal, pa smo dosegli rezultat, ki bo prispeval k okrepitvi miru v Evropi in svetu.»

Kancler je prebral pismo, ki ga je danes poslal ministrskemu predsedniku Bulganinu in v katerem izreka svoje pridržke glede uvedbe diplomatskih odnosov med SZ in Zahodno Nemčijo. Pismo pravi: «Ob priliki uvedbe diplomatskih odnosov med vlado nemške zvezne republike in sovjetsko vlado želim poudariti: 1. uvedba diplomatskih odnosov med obema deželama ne pomeni priznanje sedanjega mednarodnega položaja z ene in druge strani. Dokončno začrtanje nemških meja se bo lahko izvedlo s sklenitvijo mirovne pogodbe. 2. Uvedba diplomatskih odnosov s sovjetsko vlado v ničemer ne spreminja pravnega položaja zvezne vlade, kar se tiče njene kvalifikacije, da predstavlja nemško ljudstvo v mednarodnih zadevah, in v zvezi s političnim položajem na tistih nemških področjih, ki so sedaj izven področja njene dejanske suverene pravice».

V začetku tiskovne konference je Adenauer podal pregled sklenjenih sporazumov ter je navedel izmenjavo pisem med njim in Bulganinom, pri čemer je izrazil upanje, da bodo pred bonnskim parlamentom in vrhovnim sovjetom razpravljali in sklepali o uvedbi diplomatskih odnosov v približno 15 dneh.

Kar se tiče repatriacije vojnih zločincev, je Adenauer izjavil, da bodo nekatere vrnili zahodnonemški vladi, druge pa vzhodnonemški vladi in to na podlagi njihove pripadnosti. Dodal je, da mu je Bulganin izrecno izjavil da je sedaj v Sovjetski zvezi 9.626 vojnih zločincev. Od teh bodo izročili zveznim oblastem, zato da jih sodijo na podlagi nemških zakonov, krivce za izredno krute zločine. Ostali bodo pomiloščeni in brezpogojno izpuščeni.

Na razna vprašanja je nato Adenauer izjavil, da imajo štiri velesile dolžnost pripraviti združitev Nemčije.

Jutri bo Adenauer o moskovskih razgovorih poročal vladi. Proti koncu se bo seje vlade udeležil tudi socialni demokrat Schmid, ki je bil član nemške delegacije. Adenauer bo zatem sprejel tudi predsednike parlamentarnih skupin. Po seji demokristjanske stranke, ki bo v petek, pa bo imel Adenauer tiskovno konferenco. Prihodnji teden bodo verjetno pripravili debato o zunanji politiki v Bundestagu.

V petek se bosta sestala tudi glavni odbor socialdemokratske stranke in vodstvo njene parlamentarne skupine, da proučita rezultate moskovskih razgovorov.

Medtem pa je moskovski radio javil in v vzhodne Berlinu so to potrdili, da bo v petek odpotovala v Moskvo vladna delegacija Vzhodne Nemčije. V njej bodo predsednik vlade Grotewohl, zunanji minister Bolz in ministrski podpredsednik Nuschke. Kakor javljajo, bo delegacija sklenila zlasti sporazum o povratku Nemcev, ki so še vedno v Sovjetski zvezi. Razgovarjali se bodo tudi o novem položaju, ki je nastal po obisku kanclerja Adenauerja v Moskvi. Moskovski radio je ob napovedi obiska pripomnil, da bo delegacija nadaljevala razgovore, ki so se začeli julija, ko sta Berlin obiskala maršal Bulganin in Hruščev, in sicer «o ukrepih za razvoj in okrepitev prijateljskih odnosov med Sovjetsko zvezo in nemško demokratično republiko ter o raznih drugih zadevah, ki se tičejo obeh strani».

Segni ne bo zahteval zaupnice glede pristojnosti vojaških sodišč

Delegacija Genove v Rimu odločno proti dodelitvi ladij Trstu

Skupna seja senata in poslanske zbornice za izvolitev ustavnih sodnikov bo 9. novembra - Pred bližnjimi stavkami v podjetjih ILVA

(Od našega dopisnika)

RIM, 14. — Ko je pred dnevi Segni izjavil, da vprašanje pristojnosti vojaških sodišč ni zanj politično, temveč juridično, je pri tem mislil na to, da 23. ali 24. t.m., ko bo spodnja zbornica o novem zakonskem predlogu razpravljala, ne bo postavil vprašanja zaupnice. Tako se danes v Rimu tolmači predsednikova izjava in se pripomnja, da je precejšnja možnost povsem nepričakovane formacije večine, ker ne samo levičarski, temveč tudi republikanski in socialdemokratski tisk ostro kritizira vladno stališče, da spadajo v pristojnost vojaških sodišč tudi oni vojni obvezniki z odsluženim vojaškim rokom, ki zagrešijo zločine vohunstva, veleizdaje ali pa sabotaže. Zanimivo je, da glasilo PSI ne gleda na to očitno neskladnost vladnega stališča z ustavo tako kritično kot glasilo republikancev. Tudi glede volilnega zakona se predvideva možnost spora v vladni koaliciji, kot je izjavil Pacciardi. Za Matteottija, generalnega tajnika socialdemokratov pa piše današnja «Stampa Sera», da je baje imel razgovor z Nennijem o možnosti pogajanj za fuzijo PSDI s PSI, kar pa je Fanfani označil kot skrajno neverjetno možnost.

Stališča glede vladnega predloga o pristojnosti vojaških sodišč so takole razdeljena: za vladni predlog je vse časopisje skrajne desnice skupaj z glasilom katoliške akcije, časopisje centra je zelo previdno in se komentarjev izogiba, proti vladnemu predlogu pa sta odločno oba italijanska velika časopisa «La Stampa» in «Corriere della Sera», republikanci, socialdemokrati, socialisti in komunisti kakor tudi leva struja Krščanske demokracije, pa tudi bivša koncentracionista Andreotti in Gonella. Za predsednika republike Gronchija pa pravijo, da je odločno za striktno izvajanje določbe ustave, ki določa izvolitev ustavnega sodišča, člena katerega izvedbo že dolga leta odlagajo. Govori se celo, da bo Gronchi odklonil svoj podpis zakona o vojaških sodiščih, če bo smatral, da ni v skladu s členom 103 ustave, in zakon vrnil v ponoven pretres parlamentu. Predsednik vlade Segni je imel danes sestanek z mnogimi ministri, od katerih mu je Matarella poročal tudi o svojem obisku na zagrebškem velesejmu. Nato je sprejel ob navzočnosti ministra trgovinske mornarice Cassianija, župana Genove Pertusija, ki je prišel v spremstvu številnih poslancev Ligurije in predsednika trgovinske zbornice Genove ter predsednika deputacije avtonomnega konzorcija za genovsko pristanišče. Genovežani so Segniju obširno poročali o problemih svojega pristanišča in odločno protestirali proti ukrepu, da se znani dve ladji Genove dodelita Trstu. Pri tem se v Rimu s poudarkom pripominja popolna odsotnost Trzačanov, ki bi prav v tem trenutku morali braniti svoje upravičene interese, saj je v trzaški luki registriranih komaj 20 odstotkov ladjevja iz leta 1938, medtem ko znaša ladjevje Genove čez dva milijona.

Segni je Genovežanom obljubil, da bo vprašanje predložil v reševanje, ko se bo razpravljalo o splošni ureditvi pomorske službe, o čemer bo odločal medministrski odbor za obnovo.

Železničarski sindikat CGIL je sporočil, da je ministru Gonelli poslal brzojavko, v kateri zahteva, naj pohiti s sprejemom železničarskih zahtev. Železničarji so poslali svoje zahteve tudi prometnemu ministru Angeliniju, katerega prosijo, naj jih upošteva zlasti glede vprašanj, ki so predstavljala podlago zadnjega mezdnega gibanja in za katerih rešitev se je predsednik vlade obvezal, da jih bo ponovno proučil.

Zveza avtonomnih sindikatov (UNSA) je poslala vladi spomenico, v kateri je rečeno, da bo vprašanje plač državnih nameščencev mogoče rešiti le s popolno uporabo skladov, ki so določeni v proračunu za državne nameščence in z generalno revizijo na podlagi absolutne objektivnosti, tako da se doseže enotna podlaga nagrajevanja začenši z življenjskim minimumom. UNSA poudarja v svoji spomenici tudi potrebo popolnega izenačenja med raznimi sektorji javne uprave.

Predstavniki delavstva tovarn kompleksa ILVA so na svojem sestanku v Piombinu sklenili: 1. da bodo okrepili borbo proti diskriminacijam, nezakonitim odpustom, tajnim separatnim pogajanjem, proti napadom na notranje komisije, a za pravico na dodatek za menzo in za druge zahteve sploh; 2. da bodo v prvem tednu začeli z protestnimi akcijami, s posamezniki stavkami in raznimi manifestacijami, v drugem tednu pa proglasili stavko v celotnem kompleksu ILVA in pooblastili tajništvo FIOM za vso državo, naj določi uro in način izvedbe. Splošni stavki bo po potrebi sledila širša in odločnejša borba v vsaki tovarni posebej, 3. da bodo pomnožili protestne akcije proti nedopustnemu in proti ustavnemu sistemu samovolje, ki je bil vzpostavljen v ILVA do delavcev, do njihovih organizacij in do njihovih tovarniških organizmov.

A. P.

POROČILO O POMENU OBISKA grškega kraljevskega para v FLRJ

Prijateljstvo med Grčijo in FLRJ je zgovoren primer možnosti konstruktivnih odnosov med državami z različnim družbenim sistemom

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 14. — Grški kraljevski par je danes po devetdnevnem bivanju v Jugoslaviji odpotoval v domovino. «Bivanje grških suverenov v Jugoslaviji, poudarja uradno poročilo, ki je bilo danes objavljeno, je ponovno potrdilo tradicije jugoslovansko-grškega prijateljstva, ki je bilo ustvarjeno v težkih preizkušnjah in borbah v preteklosti in okrepljeno zadnja leta z rezultati, ki so bili doseženi s sodelovanjem brez vsakih pridržkov v balkanskem paktu».

«Obisk je potrdil, pravi nadalje poročilo, prepričanje, da se bo to tesno sodelovanje in nemoteno prijateljstvo med dvema zavezniškima državama še bolj razvijalo na vseh področjih medsebojnih odnosov in s tem še bolj utrdilo osnovo, na kateri so zgrajeni zavezniški odnosi».

Uradno poročilo končno ugotavlja, da je prijateljstvo med Grčijo in Jugoslavijo zgovoren primer moznosti izgradnje zdravih in konstruktivnih odnosov med državami z različnim družbenim in političnim sistemom, ki prispevajo k politiki konstruktivnega sodelovanja z vsemi državami in k nadaljnjemu popuščanju mednarodne napetosti.

Grški kraljevski par si je danes predpoldne v spremstvu predsednika Sabora Hrvaške dr. Bakarića ogledal zgodovinske znamenitosti Dubrovnika, nato pa se je po kosilu, ki ga je priredil predsednik Tito, ob 15.30 z motornim čolnom «Podgorka» v spremstvu predsednika republike in njegove soproge odpeljal na grško križarko «Eli». Po kratkem razgovoru v salonu križarke so se jugoslovanske osebnosti vrnile na obalo, križarka «Eli» pa je ob 16.30 v spremstvu jugoslovanskih rušilcev «Učka» in «Durmitor» odplula proti Grčiji.

Popoldne je predsednik republike v Dubrovniku sprejel skupino grških novinarjev, ki so spremljali obisk kraljevskega para, in 40 minut odgovarjal na njihova vprašanja.

B. B.

Podtajnik Murphy 25. sept. v Beogradu

WASHINGTON, 14. — Državno tajništvo je potrdilo, da bo namestnik državnega podtajnika Robert Murphy 25. septembra obiskal Beograd, da bi razpravljal z jugoslovanskimi predstavniki o razvoju odnosov med ZDA in Jugoslavijo.

Delegacija ZDA povzročila nov zastoj razgovorov s Kitajsko

ZDA zahtevajo, naj se najprej izvrši repatriacija slehernega ameriškega državljana po sobotnem sporazumu, šele potem bi bilo mogoče govoriti o drugih vprašanjih

ŽENEVA, 14. — Danes je bila v Palači narodov 15. seja ameriško-kitajske konference. «Danes se bomo lotili druge točke dnevnega reda,» je izjavil pred sejo član kitajske delegacije, medtem ko Johnson ni hotel dati nobene izjave.

Kot je znano, je bilo v soboto sporočeno, da je bil dosežen sporazum o repatriaciji civilistov obeh dežel. S tem je bila pravzaprav prva točka dnevnega reda izčrpana in kitajski delegat, veleposlanik Vang, je na današnji seji res tudi predlagal, naj bi prešli k drugi točki, ki se glasi. «ostala nerešena praktična vprašanja med obema državama». Pri tem je Vang predlagal, naj bi najprej govorili o ukinitvi omejitev, ki ovirajo medsebojno trgovino, nato pa naj bi se lotili priprav za kitajsko-ameriške razgovore na višji ravni.

Ameriška delegacija pa je popoldne izdala poročilo, po katerem je Johnson med sejo izjavil, da bi bilo še prezgodaj govoriti o drugih vprašanjih, dokler ne bo v celoti izveden sobotni sporazum o repatriaciji civilistov, in da je po ameriškem mnenju zaenkrat glavni namen ženevskih razgovorov, skrbeti za izvajanje tega sporazuma.

Naslednja seja bo šele prihodnji torek.

„Piccolo Teatro" v Zagrebu

BEOGRAD, 14. — *Milanski «Piccolo Teatro» je prispel danes iz Beograda v Zagreb, kjer so člane ansambla prav tako kot doslej povsod prisrčno sprejeli. «Piccolo Teatro» je medtem dobil vabilo, naj se čez mesec dni vrne v Jugoslavijo.*

Medtem ko se turneja milanskega gledališča bliža koncu (po Zagrebu sta na programu še dve predstavi v Ljubljani in Kopru), sporočajo, da bo kmalu prispel v Jugoslavijo glasbeni ansambel «Collegium Musicum Italicum» pod vodstvom Renata Fasana, ki bo predvajal izbrana dela iz italijanskega glasbenega ustvarjanja XVII. in XVIII. stoletja.

U Nu obišče SZ

MOSKVA, 14. — Sovjetsko zunanje ministrstvo javlja, da bo burmanski ministrski predsednik U Nu prišel letos v oktobru ali novembru «na obisk dobre volje» v Sovjetsko zvezo.

Avstrijski parlament odobril zakon o vojski

DUNAJ, 14. — Zvezni parlament je danes odobril zakon o ustanovitvi avstrijske vojske. Predstavniki koalicijskih strank so glasovali za zakon, opozicija pa je glasovala proti.

Uradno javljajo, da bo prihodnji mesec odpotovala v Moskvo delegacije članov avstrijskega parlamenta na vabilo Vrhovnega sovjeta ZSSR. V delegaciji bo 7 poslancev ljudske stranke, 7 socialistov, 1 pripadnik zveze neodvisnosti in 1 komunist.

MOSKVA, 14. — Ameriški poslanik v Moskvi Charles Bohlen bo odpotoval jutri v ZDA na počitnice. Bohlen je izjavil, da nima namena iti v Washington, da pa bo šel, če ga bodo pozvali.

Mnogo pohvalnih besed a nobene dokončne sodbe o Eisenhowerjevem načrtu

NEW, YORK, 14. — Na včerajšnji seji pododbora OZN za razorožitev je vprašal sovjetski delegat Soboljev ameriškega predstavnika Harolda Stassena, ali je ameriški načrt o letalskem nadzorstvu omejen samo na ozemlja ZSSR in ZDA, ali pa naj bi se to nadzorovanje raztegnilo na ozemlje vseh držav, podpisnic razorožitvene konvencije.

Namesto da bi odgovoril na vprašanje, je Stassen vprašal Soboljeva, zakaj postavlja tako vprašanje in ali naj to pomeni, da ZSSR načelno pristaja na Eisenhowerjev načrt o izmenjavi vojaških informacij in njihovem preverjanju z nadzorstvom na tleh in v zraku. Soboljev tudi ni odgovoril, temveč je ponovil svoje vprašanje. Tudi Stassen ni dal odgovora.

Do te izmenjave vprašanj brez odgovorov je prišlo med diskusijo o nadzorstvu nad oborožitvijo, da bi se preprečili zavratni napadi. Diskusijo je začel Stassen in dal nekaj dodatnih pojasnil k ameriškemu načrtu. Dejal je predvsem, da je Eisenhowerjev načrt zamišljen kot zametek splošnega razorožitvenega programa, in naznanil, da bo zahteval od komisije za razorožitev in nato od glavne skupščine OZN, naj soglasno podpreta ameriški načrt.

Ostali člani pododbora, tudi Soboljev, so izrazili zanimanje za Eisenhowerjev načrt in željo svojih vlad, da ga pazljivo proučijo. Nihče pa ni izrekel o njem dokončnega mnenja.

Francoski delegat Moch je poudaril njegov efektni zunanji značaj in dejal, da bi utegnil imeti znatne posledice za mir. Tudi Soboljev je izrazil željo, da bi temeljito proučil nova Stassenova pojasnila. V imenu angleške vlade je Anthony Nutting opozoril, da je Eden v Ženevi že pozdravil Eisenhowerjev načrt in da ga angleška vlada tudi pozorno proučuje. Nutting je dejal, da z zadovoljstvom ugotavlja, da vidi ameriška vlada v Eisenhowerjevem načrtu začetek širšega razorožitvenega programa, in poudaril, da je to tudi namen Edenovega načrta, ki bo jutri uradno predložen pododboru.

Pododbor bo jutri nadaljeval s svojim delom.

Mednarodni komentarji o moskovskih razgovorih

BEOGRAD, 14. — Beograjski politični krogi pozitivno ocenjujejo rezultate sovjetsko-nemških razgovorov v Moskvi. Normalizacija odnosov med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo bo po mišljenju v Beogradu prispevala k popuščanju napetosti, ureditvi razmer v Srednji Evropi in ustvarjanju ozračja za rešitev ostalih vprašanj, med njimi vprašanja združitve Nemčije in vprašanja evropske varnosti.

Nocojšnja «Politika» poudarja, da Adenauerjev obisk v Moskvi in razgovori s sovjetskimi voditelji dokazujejo, da so v današnjem svetu in v pogojih popuščanja napetosti nujno potrebni kompromisi in da brez njih ni mogoče reševati mednarodnih vprašanj. Ceprav moskovski razgovori ne rešujejo spornih vprašanj med Moskvo in Bonnom, je bila po mnenju «Politike» v Moskvi vendarle postavljena osnova za bodoče sovjetsko-nemške odnose, ki so tako važni za usodo Evrope.

«Borba» pa ugotavlja, da je sporazum v Moskvi realističen. Dosedanje izkušnje so pokazale, meni «Borba», da so realistični sporazumi, če so na liniji popuščanja napetosti, koristni. Verjeti je, da bo to veljalo tudi za sporazum med Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo. Razlike v gledanjih niso preprečile sporazuma o vprašanjih, kjer je bil sporazum mogoč. To je skupno z drugimi podobnimi pojavi v mednarodnih odnosih hrabrilen znak. Rezultati moskovskega sestanka so po mnenju «Borbe» nadaljevanje uspeha ženevskih razgovorov najvišjih zastopnikov štirih velesil.

«Borba» in «Politika» skupno ugotavljata, da je bilo v Moskvi doseženo, kolikor je bilo mogoče pričakovati.

MOSKVA, 14. — Moskovska «Pravda» piše danes v svojem uvodniku, da predstavljajo rezultati moskovskih razgovorov «podlago, na kateri se bodo gradili bodoči prijateljski odnosi med obema narodoma». List poudarja med drugim, da «uspeh moskovskih razgovorov zopet dokazuje da uveljavljanje ženevskih metod v mednarodnih odnosih lahko pripelje do pozitivnih zaključkov v interesu vseh ter odpira s tem široke možnosti za splošen sporazum», ter dodaja, da se «politika s položaja sile ne more uveljaviti in lahko pripelje samo do poraza tistih, ki jo hočejo izvajati».

List poudarja zatem, da je uspeh bil omogočen zaradi tega, ker «sta obe strani jasno izrazili svoje stališče», ter dodaja, da bodo ti rezultati «ponovno dokazali vsemu svetu, da se SZ bori za zmanjšanje mednarodne napetosti in za razvoj gospodarskega sodelovanja med državami ter za varnost v svetu».

Vzhodnonemški radio pa je v svojem komentarju med drugim poudaril, da rezultat Adenauerjevega obiska predstavlja zmago sovjetske politike in poraz politike sile Zahodne Nemčije.

V ameriškem poslaništvu v Moskvi so danes javili, da je predsednik Eisenhower poslal včeraj osebno poslanico Adenauerju po ameriškem poslaniku v Moskvi Charlesu Bohlenu. V poslanici mu izreka svojo popolno podporo pri pogajanjih in «popolno zaupanje vanj». Bohlen je izjavil, da poslanica «ni vsebovala nobenega nasveta».

WASHINGTON, 14. — V Washingtonu je predstavnik državnega departmaja Henry Suydam podal izjavo, v kateri pravi, da je treba za «popolno ocenjevanje pomena rezultatov moskovskih pogajanj upoštevati zgodovino formiranja nemške zvezne republike». V izjavi zatrjuje, da se je zahodnonemška republika ustanovila po neuspehu poizkusov štirih velesil, da bi se sporazumele o gospodarski in politični enotnosti Nemčije. Zatem pravi izjava, da je moskovsko vabilo Adenauerju dokaz modrosti odločitve zahodnih velesil» o ustanovitvi zahodnonemške republike.

«Doseženi sporazum pravi dalje izjava, odraža povečano važnost nemške zvezne republike kot neodvisne sile, tesno povezane na ostale zahodne države».

Nato govori izjava o sporazumu o vojnih zločincih ter pobija trditve Bulganina, da je sedaj v Zahodni Nemčiji še sto tisoč sovjetskih državljanov. Zatem pravi izjava, da bo v Nemčiji tudi nekaj razočaranja, ker ni bilo večjega napredka glede nemške združitve, dodaja pa, da je Adenauer v Moskvi poudaril nujnost nemške združitve in da se bo o tem govorilo na prihodnjem sestanku zunanjih ministrov v Ženevi.

Na koncu pravi izjava še, da je «sovjetska želja po neposrednih pogajanjih z Zahodno Nemčijo mimo tako imenovane nemške demokratične republike pokazala umetni značaj režima, ki je brez neodvisnosti».

LONDON, 14. — Predstavnik Foreign Officea je izrazil zadovoljstvo, «ker je Sovjetska zveza priznala položaj in status nemške zvezne vlade». Predstavnik je pripomnil, da sprejema britanska vlada z zadovoljstvom tudi sovjetsko obljubo, da bodo izpuščeni nemški vojni zločinci.

Britanski tisk malo komentira danes izid sovjetsko-nemških razgovorov, ker so bili podatki o sporazumu objavljeni prepozno. «Daily Express» pravi, da so Nemci navezali stik z Vzhodom, kar bo dvignilo njihov ugled v Washingtonu. List dodaja, da Nemci upajo, da bodo znatno povečali svojo trgovino s Sovjetsko zvezo, z druge strani pa jim ni uspelo, da bi Moskva sprejela katero koli njihovo zahtevo. «Daily Telegraph» pravi, da so Sovjeti izvojevali svojo največjo diplomatsko zmago v povojnem času, ker je Zahodna Nemčija pristala na uvedbo diplomatskih odnosov in ni kot protiutež dobila nič pismenega. List dodaja, da so Nemci poudarjali, da njihovo priznanje sovjetske vlade ne pomeni priznanja vzhodnonemške vlade, toda Sovjeti niso pismeno pristali na to tolmačenje. Prav tako niso Sovjeti pismeno izjavili, ali sprejemajo nemško stališče.

BONN, 14. — Zahodnonemški tisk pa daje predvsem poudarka sovjetski obveznosti o izpustitvi nemških vojnih zločincev in drugih ujetnikov. Neodvisni «Sueddeutsche Zeitung» iz Muenchena pravi, da so Sovjeti dosegli, kar so ves čas moskovskih razgovorov hoteli, to je sporazum o uvedbi diplomatskih odnosov brez vsakih pogojev. List dodaja, da je morda bila Adenauerjeva napaka, da je iz vprašanja ujetnikov napravil politično vprašanje. Socialistični «Neue Ruhrzeitung» v Hessenu pravi, da se je moral Adenauer proti koncu razgovorov odločiti ali naj dopusti neuspeh pogajanj ali pa naj pristane na diplomatske odnose. List dodaja, da bi drugačno Adenauerjevo odločitev v Nemčiji ostro kritizirali, ker bi to pomenilo opustitev prizadevanja za izpustitev ujetnikov. Na koncu pravi list, da se bo morala bonnska vlada čim prej na en ali drugi način razgovarjati s pankovsko vlado o tej zadevi, ker se Moskva ni hotela o tem pogajati samo z bonnsko vlado.

PARIZ, 14. — Večina pariškega tiska označuje moskovski sporazum kot kompromis in pripominja, da daje ta kompromis sovjetskim voditeljem rahlo prednost. «Aurore» pravi, da sporazum pomeni, da se bo v Nemčiji ohranil status quo za nedoločen čas. Levičarski «Combat» pravi v glavnem, da bi utegnil moskovski sporazum biti odločujoč zlasti glede Vzhodne Nemčije, ker «v novi diplomatski igri o nemškem vprašanju lahko pankovska vlada sedaj računa na razgovore med Adenauerjem in Bulganinom». «Liberation» izjavlja, da gre za «preokret v povojni zgodovini», in dodaja, da bo Sovjetska zveza edina država, ki bo imela diplomatske odnose z obema Nemčijama, ter pripominja, da bo s tem morda samo olajšana pot za organiziranje evropske varnosti, v kateri naj bi bili obe Nemčiji in pozneje združena Nemčija.

Murphy odgovarja na protest CIO zaradi dobavljanja helikopterjev za Severno Afriko

Francoska vlada zanikuje, da je prišlo do nasprotij glede njenih sklepov o Maroku - De La Tour ni še izročil Cotyjevega pisma Ben Arafi - Ben Amar sestavlja novo tuniško vlado

PARIZ, 14. — Predsedstvo ministrskega sveta je danes objavilo poročilo, v katerem svari javno mnenje in predstavnike tiska pred fantastičnim poročilom in tendenciozno tolmačenjem vladnih sklepov o maroških zadevah». «Vlada, nadaljuje poročilo, opozarja, da je pri takih vprašanjih potrebna rezerviranost. Zaradi tega ne bo niti demantirala vesti objavljenih v tisku. Poudarja se samo, da se sklepi ministrskega sveta na seji 12. septembra v nobenem trenutku niso ponovno obravnavali in ostanejo veljavni. Ministrski sestanki, ki si od tega dne sledijo, imajo namen zagotoviti izvedbo teh sklepov».

Ta izjava je v zvezi s poročanjem agencij in tiska, da je Faure nenadoma prekinil izvajanje svojega načrta glede Maroka zaradi ostrega nasprotovanja desnice. Agencije zatrjujejo, da je Faure ukazal generalnemu rezidentu v Maroku, naj še ne izroči pisma predsednika republike, ki poziva Ben Arafo, naj odstopi. Agencije dalje poročajo, da je Faure to sklenil, potem ko sta na sinočnji seji odbora petih obrambni minister Koenig in zunanji minister Pinay protestirala proti temu pismu, češ da nista bila vprašana za svet o njegovi vsebini, ter sta kritizirala «naglico», s katero je Faure hotel rešiti krizo. Zatrjuje se, da b

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan 1. 1908 je bil rojen Miško Kranjec, slovenski pisatelj.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, ČETRTEK 15. septembra Nikodem, Albin
Sonce vzide ob 5.41 in zatone ob 18.19. Dolžina dneva 12.48. Luna vzide ob 4.45 in zatone ob 17.31.
Jutri, PETEK 16. septembra Ljudmila, Sadomir

ZANIMIV REFERAT DR. SALVA TEINERJA O TRŽAŠKEM POMORSTVU

Stvarni predlogi za obnovo tržaške trgovske mornarice

Bitka za tržaško pomorstvo mora biti usmerjena proti privatnim interesom kapitalistov

Včeraj zvečer je v prostorih PSI dr. Teiner, znani strokovnjak za pomorska vprašanja, imel obširen referat o tržaškem pomorstvu. Govornik se je v začetku dotaknil ostre polemike med Trstom in Genovo zaradi premestitve ladij «Asia» in «Victoria» ter omenil tudi nekatera zanimiva dejstva, ki dokazujejo, da si Genova lasti monopol glede ladjevja državnih pomorskih družb. Tako Genova sedaj na veliko kriči, da morajo biti ladje tam, kjer prinašajo največ zaslužka, pri čemer pa ne omenja, da se na primer okrog 80 odstotkov vseh potnikov, ki se prevažajo na velikih prekooceanskih ladjah ne vkrca v Genovi temveč v Neaplju in da so te ladje kljub temu registrirane v genovskem registru.

Vendar pa je v nadaljevanju dr. Teiner podčrtal, da ne sme prevladati polemika med Trstom in Genovo, ker ne prinaša nobenega rezultata. To ostro polemiko so sprožili tržaški odgovorni krogi, ki so do sedaj vedno sabotirali reševanje vprašanja tržaškega pomorstva zato, da pred javnostjo opravičijo svoja stališča v preteklih letih. Genova ne dela nič drugega, kot da ščiti svoje interese in priznati je treba, da bo dela dobro, ko Trst pa zelo slabo.

O tem govore številni primeri. Znan je primer, o katerem je že bilo govora v tržaškem občinskem svetu, ko je minister Saragat dva dni pred iztekom natečaja za pridobitev državne pomoči za gradnjo ladjevja poslal v Trst posebnega funkcionarja, da «spomni» Tržaški Lloyd, ker še ni predložil prošnje za pomoč.

Značilna je zgodovina pred leti ustanovljenega odbora za obrambo tržaškega pristanišča, ki je sestavil skupno s trgovinsko zbornico resolucijo s pomorskimi zahtevami, jo predložil takratnemu ministru za trgovinsko mornarico Cappi, dosegel nekaj obljub in se pod pritiskom tržaškega župana in delavske zbornice moral razpustiti, ker bi drugače postal «protiitalijanski».

Zanimivo je dejstvo, da je še vedno v veljavi zakon o pomorskih konvencijah, po katerem bi vlada *morala* dati Trstu v okviru državnih pomorskih družb ladjevje v predvojni višini, da pa odgovorni tržaški krogi niso nikoli zahtevali izvršitev tega zakona, ker očitno nočejo motiti miru vlade.

Zlasti pa je zanimiv primer predsednika tržaške DC prof. Romana, ki je bil za svoje «zasluge» nagrajen z imenovanjem za podpredsednika Tržaškega Lloyda. On je zahteval vrnitev «Asie» in «Victorie», vendar, kot je to pisalo v glasilu DC «La Prora», je istočasno izjavil, da zahteva Trst premestitev «Saturnie» in «Vulcanie» iz «sentimentalnih razlogov».

V takih pogojih ima Genova kaj lahko bitko proti premeščanju ladjevja v Trst, saj govori visoki predstavnik tržaškega pomorstva, nič manj kot podpredsednik Tržaškega Lloyda, ki je istočasno tudi eminentna tržaška politična osebnost, da so v Trstu potrebne ladje iz «sentimentalnih razlogov» in ne zaradi gospodarske nuje.

Poleg tega pa ima tudi predsednik tržaške trgovinske zbornice kap. Cosulich skupno z vso svojo družino svoje interese v Genovi, kjer ima svojo pomorsko družbo. Ko pa ustanavlja novo pomorsko družbo ne gre v Trst, temveč v Palermo.

Vprašanje «Asie» in «Victorie» bo po mnenju govornika težko rešljivo, čeprav zakon res predvideva, da bi morali biti ti dve ladji v Trstu. Vendar pa isti zakon tudi predvideva, da bi morali biti v Genovi Lloydovi ladji, ki vozita iz Trsta v Južno Afriko. V najboljšem primeru lahko torej Genova zahteva v zamenjavo vrnitev omenjenih dveh ladij, s čimer bi se torej vprašanje tržaškega pomorstva ne premaknilo niti za korak.

Istočasno pa je vprašanje pomorstva vedno bolj resno. Samo še 15 mesecev manjka do izteka zakona o pomorskih konvencijah in sedaj proučujejo nove konvencije na osnovi kriterija ekonomičnosti vsake proge posebej.

Trst nima pomorskih prog in zato ni niti mogoče ugotoviti ekonomičnost odnosno suficite ali deficite za proge, katerih ni. Praktična posledica tega stanja bi torej bila, da bo Trst pri sklepanju zakona ostal ob strani in ne bo upoštevan, kar bi dokončno odstranilo vsako upanje za rešitev vprašanja.

Zaradi tega bi morali upoštevati sledeče tri predloge:

1. Država je kriva, da je Trst ostal brez ladjevja in država mora tudi rešiti to vprašanje. Ker se v petnajstih mesecih ne da zgraditi nove flote, mora država takoj ustanoviti redne pomorske proge iz Trsta s pomočjo najetih ladij v okviru do sedaj že uzakonjenih konvencij o pomorstvu.

2. Istočasno je treba pričeti z gradnjo novih ladij pomorskih državnih družb Finmare zato, da bi postopoma zamenjevali najete ladje, ki so vedno starejše, z novimi, modernimi zgrajenimi za potrebe tržaških rednih prog.

3. Genova, Trst, Neapelj in Benetke, kjer so sedeži državnih pomorskih družb, bi se morali združiti v skupni akciji, da se zgradi ladjevje Finmare vsaj v predvojnem obsegu.

Glede tega vprašanja obstajajo skupni interesi tudi med Genovo in Trstom. Res je sicer, da je Trst največ izgubil, vendar tudi Genova ne razpolaga v celoti z isto tonažo ladjevja Finmare, kot je razpolagala pred vojno. Edino nova gradnja ladjevja družb Finmare lahko torej omogoči dodelitev ladjevja tržaškemu pristanišču v taki meri, kot jo zahtevajo resnični interesi tržaškega pristanišča.

Pred vojno so državne pomorske družbe razpolagale z 1,4 milijona ton ladjevja, sedaj pa komaj z okrog 630 tisoč tonami, čeprav se je skupna tonaža dvignila s 3,4 milijone ton ladjevja na več kot 4 milijone ton.

Razlika gre v korist svobodnih mornarjev tipa Lauro, ki so z milijardami državne pomoči zaslužili milijarde zato, da so si s kilogrami paštašute in s pol litri olja kupili županska in druga odgovorna mesta v upravi.

Bitka za tržaško pomorstvo mora biti torej usmerjena proti tem privatnim interesom kapitalistov združenih v Confidarmi, ki skupno z Confindustrio skrbijo le za svoje osebne interese, medtem ko so jim interesi delovnega ljudstva deveta briga.

Delo kongresa evropskih univerz

Na včerajšnjih zasedanjih prvega mednarodnega kongresa evropskih univerz je dopoldne prof. Robert s pariške univerze poudaril pomen poučevanja rimske kulture, medtem ko je prof. Dempf govoril o sintezi humanistične in realne znanosti. Prof. Dupront pa je podčrtal pomen humanizma.

Popoldne so bile zaključne razprave obeh komisij. Prof. Fograty je za komisijo o splošni kulturi podčrtal konkretne predloge raznih govornikov in med njimi zlasti predlog profesorja sarajevske univerze Butozana, da je treba na vsaki univerzi ustanoviti potrebne knjižnice, ki bodo dale resnično univerzalno kulturo.

Prof. Fograty pa je zaključil diskusijo komisije za pouk in podčrtal potrebo okrepitve izmenjave informacij med profesorji na mednarodnih konferencah.

KAKO POTEKA REŠEVANJE PROPUSTNIC ZA OBMEJNI PAS

NAD 11.500 TRŽAČANOV že zaprosilo za propustnice

Jugoslovanske oblasti so doslej vidirale 3.801 propustnico, tržaške pa 1001 propustnico

Na tržaški kvesturi in okrajnih komisariatih javne varnosti, kjer sprejemajo prošnje za prehod v jugoslovanska obmejna področja, imajo še vedno polne roke dela in nič ne kaže, da jim ga bo zmanjkalo. Doslej je namreč vložilo prošnje že nad 11.500 prebivalcev Tržaškega ozemlja, medtem ko se povprečno število dnevno vloženih prošenj suče okoli 500.

Včeraj so italijanski funkcionarji izročili na obmejnem bloku Skofije Jugoslovanom v vidiranje 458 propustnic, istočasno pa so vrnili 117 vidiranih propustnic za prebivalce jugoslovanskega obmejnega področja. Jugoslovanski obmejni organi pa so svojim italijanskim kolegom vrnili 302 vidirani propustnici, medtem ko so izročili v vidiranje nadaljnjih 200 propustnic.

Če upoštevamo včerajšnje obojestranske predaje propustnic, tedaj dobimo naslednjo sliko:

Italijanski obmejni organi so izročili jugoslovanskim oblastem v vidiranje skupno 3.801 propustnico, od katerih je bilo vrnjenih vidiranih 1.349. Jugoslovani pa so izročili Italijanom v vidiranje skupno 1411 propustnic, od katerih so italijanski obmejni organi vrnili 1001.

Očitno je torej, da tako italijanske kot jugoslovanske oblasti ne zavlačujejo postopka v zvezi z izdajanjem propustnic ter je videti, da se propustnice vračajo v roku, ki je predviden v videmskem sporazumu.

NEKOC JE ZIVEL SLOVENSKI DIJAK v ponižujoči bedi in pomanjkanju, ki je uničilo marsikateri talent, preden je ta mogel koristiti svojemu ljudstvu. Skrbimo, da se pretekło ne povrne, skrbimo, da bo slovenski dijak študiral preskrbljen z vsem, kar potrebuje za svoj razvoj, podpirajmo DIJAŠKO MATICO.

Zračni vrtinci v Tržaškem zalivu

Včeraj dopoldne med neurjem so se nad Tržaškim zalivom pojavili štirje morski vrtinci, približno eno miljo od obale pri Sesljanu. Vrtince, za katere pravijo nekateri, da so dosegli 200 metrov višine, so opazovali ljudje ob vsej obali od Barkovelj do Devina. Zaradi slabega vremena, ki je trajalo od jutra do poldneva, ni bilo na morju manjših ladij, zaradi česar tudi ni prišlo do kakšne nesreče, ki bi se sicer prav lahko zgodila.

III. nedeljski koncert

V nedeljo ob 11. uri bo v gledališču «Verdi» tretji koncert orkestra Tržaške filharmonije pod vodstvom dirigenta Francesca Manderja in s sodelovanjem pianista Claudia Gherbitza.

Na sporedu so skladbe: WAGNER: uvertura k operi «Fausti», MARTUCCI: Nokturno, RAVEL: Koncert za klavir in orkester, FRANCK: Simfonija v c-molu. Pri blagajni gledališča se je začela prodaja vstopnic.

SNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V soboto 17. t. m. in v nedeljo 18. t. m.
GOSTOVANJE V AJDOVŠČINI
z Goldonijevo komedijo
«PRIMORSKE ZORAHE»

PROSVETNO DRUSTVO «ZARJA V SVOBODI» v SEMPOLAJU

priredi v nedeljo 18. t. m. ob 15.30 uri v Sempolaju

deseti tradicionalni pevski koncert

pri katerem bo nastopilo več pevskih zborov.
Po koncertu bo
PLES NA PROSTEM
Vljudno vabimo k številni udeležbi.
Preskrbljena bo domača kapljica in dober prigrizek.

DIJAŠKA MATICA sporoča vsem poverjenikom, članom in prijateljem, da bo od 2. do 9. oktobra t. l. tradicionalni «Teden za našega dijaka» in naproša vso slovensko javnost, da bi izpolnila svojo dolžnost ter podprla njeno plemenito delovanje.

ŠOLSKE VESTI

Vpisovanje v Državno nižjo trgovsko strokovno šolo pri Sv. Ivanu se vrši vsak dan od 9. do 12. ure do 25. septembra.

Ljudska prosveta

IZVRSNI OBOR Slovenske prosvetne zveze bo imel sejo v petek 16. t. m. ob 20. uri na sedežu.

Prosvetno društvo v Skednju. Danes 15. t. m. bo poslovala društvena knjižnica od 18. do 20. ure v društvenih prostorih.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 14. septembra se je v Trstu rodilo 15 otrok, porok je bilo 13, umrlo pa je 5 oseb.

POROCILI SO SE: tehnični uradnik Luciano Tinti in uradnica Silvia Zearo, kolar Paolo Bensi in gospodinja Nelinda Tommasini, težak Bruno Scrigner in gospodinja Irma Sergas, elektromehanik Bruno Cesari in učiteljica Maria Daneo, mehanik Erminio Canonica in uradnica Marija Bogatec, Alfredo Ieri in gospodinja Maria Putzonja, uradnik Elio Billi in uradnica Edda Codellia, telefonist Luciano Polonio in telefonistka Antonia Simone, mehanik Gabriele Cressa in delavka Nives Macca, delavec pri žerjavu Stellio Razza in pletilja Egle Gall, delavec Josip Sluga in gospodinja Marija Vatovec, mehanik Gustavo Pueri in uradnica Adriana Dollenz, geometer Angelo Cescutti in uradnica Lavra Sluga.

UMRLI SO: 90-letna Luigia Tricina vd. Manzani, 55-letni Angelo Bergodaz, 66-letni Giuseppe Bracci, 69-letni Federico Sillig, 73-letni Karel Sancin.

VREME VCERAJ

Najvišja temperatura 21,3, najnižja 16,5, ob 17. uri 19,7, zračni tlak 996,9 pada, veter 5 km na uro jugovzhodnik, vlaga 87 odst., padavine 23,8, nebo oblačno, morje valovito, temperatura morja 22,2.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Alabarda, Ul. Istria 7; Leitenburg, Trg S. Giovanni 5; Praxmarer, Trg Unità 4; Prendini, Ul. Vecellio 24; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

KINO

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.
Excelsior. 15.00: «Marcellino pan y vino», P. Calvo.
Fenice. 16.00: «Srebrna čaša», V. Mayo, A. M. Pierangeli.
Nazionale. 16.00: «Žena je enaka za vse», Y. Sanson, N. Taranto.
Filodrammatico. 16.30: «Dogaja se 20. julija», B. Wicki.
Supercinema. Zaprto zaradi obnove.
Arcobaleno. 16.00: «Dediščina mirnega moža», Y. De Carlo, D. Niven.
Astra Rojan. 15.00: «Pandora», J. Mason.
Capitol. 16.00: «Dekle z deželе», G. Kelly, W. Holden.
Cristallo. 16.00: «Hčerka morskega roparja», R. Calhoun, R. Flemin.
Grattacielo. 16.00: «Brigadon», V. Johnson, G. Kelly.
Alabarda. 16.30: «Dolina kraljev», R. Taylor.
Ariston. 16.00: «Streljanje opoldne», G. Cooper.
Armonia. 15.00: «Dvor kralja Artuja», B. Crosby.
Aurora. 16.00: «Devica doline», R. Wagner.
Garibaldi. 15.30: «Bobni na Haitiju», D. O'Keefe.
Ideale. 15.30: «Norosti leta», M. Monroe.
Impero. 16.00: «Dogaja se septembra», J. Fontaine.
Italia. 16.30: «Falworthski grb», J. Leigh.
S. Marco. 16.00: «Stiri v medicini», K. More.
Kino ob morju. 16.30: «Uničite tolpo!».
Moderno. 16.30: «Izpovedi deklete», C. Moore.
Savona. 15.30: «Operacija skrivnost», R. Widmark.
Viale. 16.00: «Divji ples», Garry Cooper.
Vittorio Veneto. 15.30: «Dekle z deželе», G. Kelly.
Azzurro. 16.00: «Pustolovščine kapitana Davidsona», W. Corey.
Belvedere. 16.00: «Rešila te bom», I. Bergman.
Marconi. 16.30: «Kruh, ljubezen in ljubosumnost», V. De Sica.
Massimo. 16.00: «Gospodične z št. 04», A. Lualdi.
Novo cine. 16.00: «Gospa s kamelijami», M. Presle.
Odeon. 16.00: «Hrepenenje in ljubezen», M. Carol. Mladoletnim prepovedano.
Radio. 16.00: «Morski roparji z Južnega križa», Y. De Carlo.
Venezia. 15.30: «April v Parizu», D. Day.
Skedenj. 18.00: «Izsiljevalec Jack».
Kino na Opčinah. 18.00: «Patrulja rdečih jopičev», J. Craig, R. Moreno.

POLETNI KINO

Arena del fiori. 20.00: «Popoln zločin», R. Milland.
Ariston. 20.30: «Streljanje opoldne», G. Cooper.
Garibaldi. 20.15: «Bobni na Haitiju», D. O'Keefe.
Paradiso. 19.30: «Pomladni zvoki», C. Webb.
Parco delle rose. 20.00: «Irma gre v Hollywood», D. Martin.
Ponziana. 20.00: «Kraljevi diamanti», F. Lamas.
Rojan. 19.45: «Na jugu bobnijo bobni», J. Craig.
Secolo. 19.30: «Asfaltna džungla», R. De Rose.

RADIO

CETRTEK, 15. septembra 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Potovanje po Italiji; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 Kulturni obzornik; 12.55 Podeželski motivi; 13.30 Pestra operna glasba; 14.00 Moderni ritmi; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Rahmaninov: Koncert za klavir in orkester št. 2; 18.32 Južnoameriške popevke; 18.46 Zabavna glasba; 19.15 Radijska univerza; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.05 Ciganski motivi; 20.30 Domači odmevi; 21.00 Dramatizirana zgodba; 21.30 Priljubljene melodije.

TRST A

11.30 Operna glasba; 12.15 Igra orkester Gino Conte; 17.30 Nekaj ameriške glasbe; 21.05 Giuseppe Romualdi: «Pomlad v snegu», komedija v 3 dej.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30.
Hrvatska poročila: vsak dan ob 20.20.
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 19.00 in 23.00.
14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Kulturno pismo; 14.50 Narodne pesmi poje Zlata Gašperšičeva, pri harmoniki Avgust Stanko; 17.15 Poulične popevke; 17.30 Otroški kotiček; 18.30 Komorni koncert; 19.15 Sport; 20.00 Revijska glasba; 20.40 Primorske pesmi izvajajo dueti; 21.00 Koncert orkestra Mantovani - del velikih mojstrov; 21.45 Dve skladbi F. Chopina izvaja pianist Backhaus; 22.00 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m. Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00. 12.00 Operetne melodije; 12.40 Spored simfonične glasbe; 13.30 Modni kotiček; 14.40 Skladbe Marije Tomca poje Mariborski moški zbor; 15.15 Zeleni val za poslušalce; 16.00 Utrinki iz literature - Karel Grabeljšek; 17.40 Pesmi in brazgotine; 16.20 Koncert po željah; 18.00 Domače aktualnosti; 18.10 Popoldanski koncert; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 «Cesarjev večer» domačih pesmi in melodij; 20.45 Literarni večer; 21.00 Otherine Mansfield: Veje veje; 21.15 Spored popularne orkestralnih skladb.

TELEVIZIJA

17.30 Za otroke: Obisk v ljubljanskem vrtu in film «Godec v zimi»; 21.15 A. Cutolo odpoje; 21.30 Film «Doba Frančiška Bertini»; 22.45 V spomin Thomasa Manna.

Mali oglasi

BELJENJE SOB, kuhinj, pralnic, stanovanj, barvanje in lakiranje pohišva po nizkih cenah. Tel. 21-483.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
Dr. A. Sancin
zobozdravnik-kirurg
Ustne in zobne bolezni, zobne proteze.
Sprejema od 10. do 12. in od 15. do 19. uro
Ulica Torrebianca 43-II (vogal z Ul. Carducci)
tel. 37-118

ADRIA EXPRESS
Ul. Cicerone 4 - tel. 28040

Predstavništvo za Radensko Slatino, Rogaško Slatino in Dobrno

Preskrba trgovskih, industrijskih in vadnih, turističnih in tranzitnih vizumov za Jugoslavijo

IZLETI
Lago Cavazzo, odhod v nedeljo ob 7.30

Prodaja voznih listkov za avtobuse:
Tolmezzo - Ravascletto, dnevni odhodi ob 8.30
Milano, dnevni odhodi ob 21
Genova, poned., sreda in petek ob 21
Como - Chiasso, torek, četrtek, sobota in nedelja ob 21
Videm (Udine), dnevni odhodi ob 6.30, 7.30, 8.30.
Belluno, dnevni odhodi ob 6.30
Treviso, dnevni odhodi ob 8.30
Vrba (Velden), Vrbsko jezero (Woerther See), Celovec, Gradec (Graz) četrtek in sobota ob 14.45

MOTO Benelli
Zastopnik - Ul. TESA 25 Telefon 41-238
Vplinjači «DELL'ORTO»
Verige «ELIOS»
Ferodi za zavore «FREN-DO»
Luči «CARELLO»
Kroglični ležaji
Ventili in peresa za motorje
Nadomestni deli in pribor za motorna kolesa in skuterje — Gume «CEAT» in «Michelin»
UGODNE CENE

Do kdaj?

Včeraj je poteklo 6 mesecev od aretacije škedenjskih antifašistov

Včeraj je poteklo točno 6 mesecev, kar je policija sredi noči aretirala na domovih šest znanih škedenjskih antifašistov: Jožeta Rutarja, Alfreda Prunka, Mirota Stepančiča, Benjamina Sancina, Vinkota Plečnika in Ivana Horvata.

Sest mesecev so že v zaporu pod obtožbo političnega zločina, čeprav člen 6 londonskega sporazuma izrecno poudarja, da «državi podpisnici ne bosta podvzeli nobenih pravnih in upravnih ukrepov za sodni pregon ali diskriminacijo proti osebi ali imovini, kateregakoli prebivalca področja, ki pride pod njuno civilno upravo na temelju sporazuma zaradi pretekle politične dejavnosti v zvezi z rešitvijo vprašanja o Svobodnem tržaškem ozemlju», in kljub temu, da so vsi sedaj zaprti antifašisti bili že oproščeni vsake obtožbe ob prvi preiskavi, ki je bila uvedena l. 1945.

Skrajni čas je, da sodne oblasti izpuste na svobodo aretirane škedenjske antifašiste in tako izpolnijo obvezo, ki jim jo nalaga čl. 6 londonskega sporazuma. Tržaška demokratična in antifašistična javnost se ne more zadovoljiti samo z zagotovilom, da je to vprašanje v «resnem proučevanju», kot je včeraj izjavil podtajnik Folchi, ampak upravičeno zahteva, da se preneha s protizakonitim sodnim preganjanjem antifašistov.

S SINOČNJEGA SINDIKALNEGA ZBOROVANJA NA TRGU GIULIANI

Za enoten nastop delavcev na volitvah v tovarniške odbore

Vsako vnašanje sporov med delavstvo je samo v korist delodajalcev, ki so že začeli izsiljevati in pritiskati na delavstvo

V okviru priprav na volitve tovarniških odborov v obratih CRDA, Aquila in Esso Standard je bilo snoči na Trgu Giuliani pri Sv. Jakobu zborovanje Delavske zveze, na katerem je govoril njen tajnik Ernesto Radich. Najprej je poudaril važnost volitev tovarniških odborov, ki so bili vedno močno orožje v rokah delavcev za obrambo njihovih pravic in interesov. Bližnjih volitev tovarniških odborov se bo udeležilo okrog 7000 delavcev, ki bodo izvolili 44 predstavnikov.

Toda volitve niso važne samo zaradi velikega števila delavcev, ki se jih bodo udeležili, marveč tudi zaradi važne vloge tovarniških odborov v podjetjih. Poseben sporazum med sindikalisti in delodajalskimi organizacijami določa ustroj in delovanje tovarniških odborov ter tudi način volitev predstavnikov v te odbore. Po tem sporazumu je volilna kampanja stvar delavcev in delodajalci so bili prej ob teh volitvah vedno nevtralni. Sedaj pa se dogaja, da se delodajalci odkrito vmešavajo v volilno kampanjo ter nesramno pritiskajo na delavce, naj ne volijo kandidatov CGIL oziroma v Trstu Delavske zveze. Pri tem delodajalci celo izsiljujejo, podkupujejo in zastrašujejo delavstvo z grožnjo, da ne bo ameriških naročil, če ne zmagajo «svobodni» sindikati.

V Trstu se je pokazal pritisk na tovarniške odbore že aprila, ko je ravnateljstvo CRDA hotelo uveljaviti zloglasnih 8 točk, s katerimi je hotelo odvzeti odborom skoraj vse pravice in kompetence. V Aquili so sklicali delovodje in jim sporočili, da je razdelitev nagrad odvisna od poteka volitev tovarniških odborov. Včeraj pa je neki list pisal o nekih domnevnih uspehih in sporazumih, ki naj bi jih Delavska zbornica ločeno dosegla z ravnateljstvom Aquile, čeprav ne gre za njene zahteve niti zahteve sindikalnih organizacij, marveč celotnega tovarniškega odbora. V podjetju Standard grozijo, da ne bodo obnovili naprav in bo postala rafinerija navadno skladišče, če ne zmagajo pri volitvah kandidati, ki so všeč delodajalcem. Tudi v CRDA v Trstu so začeli širiti obrabljeno pesem o ameriških naročilih ter so začeli tudi premeščati delavce iz enega obrata v drugega.

Delodajalci bi pač hoteli, da bi bile volitve v ozračju medsebojnih sporov in trenj med delavci, od česar bi imeli dobiček samo oni. Spričo tega je nujna enotnost vseh delavcev, ki je vedno bila porok za uspešno borbo, kar se je zlasti pokazalo ob zadnji stavki varilcev, ko sta obe sindikalni organizaciji enotno nastopali. Zato bi morali tovarniški odbori tudi po volitvah enotno delovati, ne se pa ločiti po sindikalni pripadnosti njihovih članov. Vsako ločeno sklepanje sporazumov je namreč v škodo delavcev.

Radich se je tudi na kratko dotaknil poziva skupine delavcev, Tovarne strojev in ladjedelnice Sv. Marka k enotnemu nastopu, ki ga je objavil včeraj tudi naš list. Dejal je, da je ravno Delavska zveza prva dala pobudo za enoten nastop in da ni njena krivda, če do njega ni prišlo. Po njegovem mnenju bi se morali delavci, ki niso vpisani v nobenem sindikatu, vpisati v sindikate in se v njihovem sklopu boriti za uresničenje svojih zahtev, češ da se izven sindikatov ne more nič doseči.

Pri tem je pač Radich mešal pojma «sindikat» in «tovarniški odbor». Res je, da gre pri volitvah tovarniških odborov v praksi žal za borbo med dvema, ali v ostalem delu države med tremi sindikati. Toda tovarniški odbori so neposredna predstavništva delavcev v posameznih podjetjih in nimajo, vsaj teoretično, zveze s sindikati. Zato tudi ni nujno, da morajo biti vsi kandidati in volivci člani sindikalnih organizacij, eno so sindikati, drugo pa tovarniški odbori.

Vsekakor pa je pri tem glavna enotnost in je treba zato napeti vse sile, da do nje tudi pride, tako da se ne bodo mogli delodajalci okoriščati s spori med delavstvom.

Pogajanja za raztegnitev pogodbe tiskarske stroke

Med Zvezo malih in srednjih podjetij ter sindikalnimi organizacijami so se včeraj pričela pogajanja za raztegnitev vsedržavne kolektivne pogodbe za tiskarsko stroko na podjetja te stroke v Trstu, vključena v omenjeno Zvezo.

Uslužbenci kavarn in barov zahtevajo izboljšanje plač

Na Zvezi lastnikov javnih obratov so se pričela pogajanja na podlagi zahtev sindikalnih organizacij, da se uslužbencem barov in kavarn zvišajo plače za 20 odstotkov. Predstavniki lastnikov so sicer priznali, da je treba plače dela uslužbencev zvižati, kljub temu pa so si pridržali odgovor na zahteve sindikatov.

Raztegnitev pogodbe kamnoseške stroke

Včeraj so na sedežu Zveze industrijcev podpisali sporazum za aplikacijo pogodbe za kamnoseško stroko na našem področju. Na podlagi te pogodbe se bodo mezde delavcev in plače uradnikov zvišale za 5 odstotkov. Pogodba začne veljati od preteklega 1. julija dalje.

Vojaške enote na Tržaškem vključene v divizijo „Folgore"

Z vojaško ceremonijo na griču Sv. Justa kjer je ob prisotnosti častnikov in podčastnikov «tržaške skupine» (Raggruppamento Trieste) položil venec k spomeniku padlih, se je njen dosedanji poveljnik gen. Gianani poslovil ob odhodu na novo službeno mesto. Ker je «tržaška skupina» razpuščena, so enote tržaške garnizije od danes dalje vključene v divizijo «Folgore» in odvisne od na novo ustanovljenega poveljstva tržaškega vojaškega področja.

Popravek

Načelnik tiskovne in informacijske službe generalnega vladnega komisariata za Tržaško ozemlje nas je včeraj opozoril, da v našem komentarju o torkovi tiskovni konferenci ni bila točna trditev (dodana med oklepaji), da na konferenci ni bilo preskrbljeno za prevajalca in ker da je bila prisotna gdč. Carli Carla, ki je tudi prevedla nekatera vprašanja našega urednika in da je vprašanja prevajal tudi konzul Fabiani. S tem popravljamo netočno trditev našega komentatorja s pripombo, da je konzul Fabiani, ki se je za prevajanje tehnično težjih vprašanj ljubeznivo ponudil, mogel prevajati šele v srbohrvaščini postavljena vprašanja našega urednika. Vsekakor pa so vse ostale pripombe v našem komentarju povsem točne.

IZ POROČILA ZDRAVSTVENEGA IN HIGIENSKEGA URADA

V preteklem mesecu več rojstev kot smrti

Povprečna dnevna poraba vode je znašala 90.381 kub. m
Delo zdravnikov in bolničark v občinskih ambulantah

V preteklem mesecu je Trst po dolgem času zabeležil večje število rojstev kot smrti. Iz mesečnega poročila občinskega oddelka za zdravstvo in higieno je namreč razvidno, da se je v preteklem mesecu rodilo 225 otrok, medtem ko je umrlo 200 oseb. Zdravstveno stanje tržaškega prebivalstva je bilo zadovoljivo, saj so v avgustu zabeležili le 6 primerov davice, 63 primerov škrlatinke, 16 primerov tifusne mrzlice, 36 primerov ošpic, 17 primerov noric, 3 primere paratifusa, 62 primerov oslovskega kašlja, 27 primerov mumpsa, 10 primerov otroške paralize in 1 primer malteške mrzlice.

V občinskih ambulantah so zdravniki pregledali 10.292 oseb, medtem ko so 406 bolnikov obiskali na domu, 113 pa so jih poslali k specialistom. V ambulantah se je na običajni zdravniški pregled predstavilo 3516 upokojencev. Nič manj dela niso imele bolničarke, ki so nudile svojo pomoč 5770 osebam v občinskih ambulantah, 778 bolnikov pa so obiskale na domu. V predzakonski posvetovalnici, ki je odprta vsako sredo in soboto, je prišlo po nasvete skupno 16 oseb.

Organi higienskega komisariata so v avgustu izvedli 4120 inšpekcij, pri čemer so na razne nepravilnosti opozorili 636 lastnikov raznih obratov in javnih lokalov, 398 nepravilnosti so prijavili, 54 lastnikom pa so naložili globo. V teh lokalih oziroma trgovinah so prevzeli 497 raznih vzorcev jestvin, katere bodo analizirali v kemičnih oziroma mikroskopskih laboratorijih. Na glavnem zelenjadnem trgu in v raznih prodajalnah s sadjem in zelenjavo so med drugim zaplenili 13.372 kg bučnic, 9387 kg svežega sadja in 4183 kg zelenjave. V gostilnah so zaplenili 125 šopov igralnih kart ter 9 kosov jedilnega pribora. Preventivno pa so pregledali 1931 kg svežih gob.

V pokrajinskem laboratoriju za higieno in profilakso so na račun tržaške občine izvršili več tisoč analiz. Največ dela je imel mikroskopski oddelek, v katerem so izvršili 3488 analiz, medtem ko so v kemijskem laboratoriju izvršili skupno 641 analiz.

V preteklem mesecu niso ugotovili nobenega žarišča slinavke ali parkljevke. V občinski klavnici pri Sv. Soboti so zaklali skupno 1120 glav živine, v občinski klavnici na Opčinah 205, medtem ko so zasebniki zaklali 32 glav živine. Veterinarji so na glavnem ribjem trgu pregledali 344.209 kg raznih rib, 33.678 kg školjk in 9918 kg rakov. Pri tem so veterinarji zaplenili 124 kg raznih rib.

Psi in mačke so v avgustu ugrizle 59 oseb, ki so se, razen v 7 primerih podvrgle proti zdravljenju stekleni.

Končno naj omenimo še dnevno uporabo vode, ki je v avgustu dosegla povprečno 90.381 kub. metrov.

Prometna nezgoda zaradi spolzke ceste

Zaradi spolzke ceste se je včeraj zvečer na Videmski cesti v višini kina «Astra» dogodila prometna nezgoda, ki se je k sreči končala brez hudih posledic. Eden izmed šoferjev in sicer 29-letni Marijo Poldrugovac od Sv. M.M. Sp. se je sicer moral zateči v bolnišnico, kjer so ga zaradi lažjih poškodb, ozdravljivih v 5 ali 8 dneh, pridržali na I. kirurškem oddelku, medtem ko se je potnik tovornika, s katerim je 39-letni Viktor Smrdel iz Ul. Palestrina trčil v Poldrugovačevo vozilo moral iskati zdravniško pomoč na postaji Rdečega križa za prvo pomoč, od koder pa so ga odslovili s prognozo okrevanja v 4 dneh.

Poldrugovac je približno ob pol osmih zvečer privozil s tovornikom do višine kina «Astra» in zavrl. Tik za njim pa je privozil z drugim tovornikom Smerdel, ki je sicer pravočasno zavrl, a so mu kolesa zdrsnila po spolzki cesti kakih 30 metrov in končno s precejšnjo silo priletel v zadnji del Poldrugovačevega vozila, pri čemer je slednji, ki ga je sunek presenetil, s prsmi udaril ob volan. Prvi tovornik je utrpel malenkostno, medtem ko je Smerdelovo vozilo utrpelo precejšnjo škodo.

TRAGIČNO ODKRITJE DVEH ZAKONCEV

IZ STRAHU PRED ZDRAVNIKOM SE JE ZASTRUPILA S PLINOM

Ženska je pričakala smrt s plinsko cevjo v ustih in je bila vsaka pomoč zaman

Če bi zakonca Eugenia in Humbert Pahor iz Industrijske ulice 20 prišla le malo prej v stanovanje svakinje oziroma sestre, bi žensko zelo verjetno rešila smrti, v katero se je prostovoljno podala iz strahu, vsaj tako kaže, pred zdravnikom, kamor bi morala iti na pregled. 69-letna Italia Pahor vd. Steiner iz Industrijske ulice 6 bi morala iti v spremstvu obeh sorodnikov včeraj na pregled in v ta namen sta prišla brat in njegova žena k njej že zgodaj zjutraj. Toda kljub trkanju in klicanju se vrata niso odprla, zaradi česar sta morala zakonca iti k Steinerjevi podnajemnici, ki ima v bližini stavbe v kateri stanuje, mlekarno. Od te sta dobila ključe in ko sta vstopila jima je takoj udaril v nos močan vonj po gorilnem plinu in pred njima se je prikazal grozen prizor: Steinerjeva je sedela pri plinskem štedilniku in držala plinsko cev v ustih. Vsaka pomoč je bila zaman, kajti smrt je nastopila, kakor je ugotovil zdravnik, ki je prišel na mesto s policijskimi agenti, okoli 7. ure zjutraj, to je komaj tri četrt ure pred prihodom zakoncev Pahor. Nekaj ur kasneje so truplo odpeljali v mrtvašnico splošne bolnice, kjer je na razpolago sodnim oblastem, medtem ko policija nadaljuje preiskavo, da ugotovi vzroke samomora.

Neroden padec

Zaradi rane na glavi in vinjenosti so včeraj zvečer sprejeli na I. kirurškem oddelku 47-letnega težaka Alojzija Ferfoljo iz Vicolo Castagneto, ki se ni ničesar spominjal kaj se mu

OB ROBU

V devetih letih, od 1946 do 1954, se je iz Italije izselilo v evropske države 483.939 oseb. V istem času se je vrnilo v Italijo 77.517 oseb, Zunaj je torej ostalo 406.422 oseb. V prekooceanske dežele se je v istem času izselilo 989.227 oseb, vrnilo pa se je 170.725 oseb. Ostane torej 818 502 oseb. Skupno torej se je iz Italije izselilo 1.473.166 oseb, vrnilo se jih je 248.242 in jih je potemtakem ostalo v tujini 1.225.927.

V letih od 1952 do 1954 se je preko organizacije CIME izselilo iz Italije, vključno s Trstom, 88.591 oseb. Od teh se je izselilo v Avstralijo 6.470 oseb.

Če primerjamo slednje številke, bomo takoj opazili, da je Avstralija domena skoraj izključno Tržačanov, saj se je v treh letih izselilo iz vse Italije 6.470 oseb, to se pravi malone toliko, kolikor se jih je izselilo iz samega Tržaškega ozemlja.

* * *

V letu 1954 je bilo v Sloveniji 747 razvez zakona. Od tega je bilo po krivdi mož 282 razvez, torej 38 odst., 61 primerov po krivdi žena, torej 8 odst., 244 primerov po obojestranski krivdi, torej 33 odst., brez krivde pa je bilo 152 razvez, torej 20 odst., iz neznanih vzrokov pa 8 razvez, torej 1 odst. Razveze zakona so najpogostejše po 5 letih zakona, in sicer skoraj 60 odst.

* * *

V svojem govoru v Moskvi je kancler Adenauer postavil vprašanje vrnitve nemških vojnih ujetnikov iz Sovjetske zveze. Bulganin pa je na drugem zasedanju 10. septembra v svojem govoru v odnosu na Adenauerjev govor rekel sledeče:

«Sovjetsko ljudstvo ne more pozabiti težkih zločinov, ki so jih izvršili ti zločinci kot na primer ustrelitev 70.000 oseb v Pazijaru v Kijevu. Ne moremo pozabiti milijonov oseb, ki so bile ustreljene, zadušene in žive sežgan v nemških koncentracijskih taboriščih. Zares, kako bi mogli pozabiti tone ženskih las, ki so bili izrezani z ženskih glav in nakopičeni v Majdaneku? Mi vsi, ki smo tukaj, smo s svojimi očmi videli, kaj se je zgodilo v Majdaneku. Nad 5 milijonov in pol popolnoma nedolžnih oseb je bilo umorjenih v taboriščih v Majdaneku in Oswiecimu.

Ni mogoče pozabiti, da je ljudstvo, ki ni bilo ničesar krivo, bilo pomorjeno, zadušeno in živo sežgano. Ni mogoče pozabiti požganih mest in vasi; ni mogoče pozabiti ženske, mladine in otrok, ki so bili pobiti. In tistih 9.626 oseb, ki sem jih omenil, so zločinci, ki so te strahotne zločine izvršili.»

* * *

Glasilo lorda Beaverbrooka «Daily Express», ki je znan kot protiruski časopis, je obsojalo vinjeto, v kateri vidimo sovjetske voditelje in kancleja Adenauerja. Okoli njih je velikanski kup praznih steklenic. Na steklenicah so etikete kot na pr. «Prijatelstvo», «Edenov poljub» in podobno. Pod vinjeto pa je napis: «Prinesite takoj še dvajset velikih steklenic ‚Ženevskega duha'.»

* * *

Dr. Schacht je znan kot bankir in tudi kot bivši finančnega steber strahotnega nacističnega režima. Zaradi tega je dr. Schacht leta 1946 sedel kot glavni obtožni klopi nacističnih voditeljev skupno z Goeringom, Ribbentropom in ostalimi. Tu se je izmazal, kot se je izmazal tudi pred sodiščem za denacifikacijo. Danes je šef banke, ki je dejansko njegova last in kljub njegovim 80 letom rad potuje. Zelo pogosto ga srečujemo na Bližnjem vzhodu, kjer deli nasvete in za visoke honorarje tako rekoč «rešuje» tamkajšnja gospodarstva. Pred kratkim se je mož drznil celo na Angleško. Povsem razumljivo, da ga je angleški tisk sprejel tako, kot mu priteče. «Daily Express» je na primer poznavajoč njegov prihod s posebnim uvodnikom, v katerem je bilo rečeno, da je Schacht prvi kolega iz Hitlerjevega kabineta, ki si je drznil obiskati Veliko Britanijo». «Daily Mirror» pa je tudi v uvodniku napisal, da si angleški človek ne želi takih obiskov, ki vzbujajo obračanje želodca. «Daily Mail» pa je Schachta pozdravil z besedami, da je ta ostanek nacistične dobe in zato anahronističen pojav v današnjem civiliziranem svetu.

Toda Schachta vse te «dobrodošlice» niso motile in je tudi Angležem začel soliti pamet, ter jim objubljal «črne dni». Schacht je celo zahteval, da se morajo Nemčiji vrniti kolonije, ker bo sicer Nemčija postala činitelj, ki bo v svetovni politiki predstavljal stalno nevarnost. To se pravi, da se mož sploh ni spremenil in da še vedno živi v nacističnem duhu. Angležem je napovedal gospodarsko krizo, ki se bo razvila najprej v ZDA, prešla nato na Angleško in končno zajela vso zahodno Evropo. V dneh svojega obiska je Schacht organiral celo tiskovno konferenco, na kateri je dokaj predrzno odgovarjal angleškim novinarjem, ki so mu, povsem razumljivo, postavljali dokaj neugodna vprašanja.

Vsekakor je bil Schachtov obisk na Angleškem za normalno občutljivega človeka poraz, ki bi si ga bil mož lahko prihranil. Ob njegovem odhodu je «Daily Mail» zapisal o njem tudi tole: «Veliki Britanija je v preteklosti napravil mnogo škode in verjetno bi ji napravil mnogo škode tudi v bodoče, v kolikor bo le mogel.» Drugi angleški tisk pa je ob tej priliki očital angleškim konzularnim oblastem v Nemčiji, čeprav dajejo vizume tudi takim ljudem.

TEŽAVE FRANCOSKE VLADE V SEVERNOAFRIŠKIH KOLONIALNIH POSESTIH

Izjemno stanje in reforme v Alžiru

Medtem ko so v Maroku s protiterorističnimi operacijami vzpostavili javni red, ki so ga motili krvavi izgredi od 20. do 22. avgusta, in se je začel z naporom izvajati kompromis, dosežen na konferenci v Aix-les-Bainsu, je Faurova vlada na predlog Soustella 31. avgusta sklenila raztegniti obsedno stanje na celotno ozemlje Alžira. Obsedno stanje je bilo do sedaj od 8. aprila t. l. dalje omejeno le na gorske predele Auresa in Kabilie. Ta sklep je trèba povezati z izkrcanjem v začetku septembra v Philippevilleu petnajstih bataljonov francoske vojske, kar jasno kaže, da se bo v Alžiru začelo z nadaljnjimi obsežnimi akcijami proti upornim revnim muslimanom.

Najnovejše francoske težave v Maroku so imele zelo živahen odmev v Alžiru, kar je tudi v mestih poživilo dejavnost in napadalnost alžirskih gverilcev. Središče uponiškega gibanja je, kakor v maju 1945, v hribih Aures, Kabilia in Nemetcha ter v trikotu med mesti Bone, Batna in Setif. Najhujši neredi in krvavi spopadi so se dogodili v dveh močno obljudenih mestih Constantine in Philippeville, v katerih so muslimanski demonstranti večkrat premagali policijo in mnogo Evropejcev je izgubilo življenje v tragičnih dneh od 20. do 23. avgusta. Četudi so francoske oblasti s silo vzpostavile red in zlomile odpor teroristov v mestih, se v deželi še vedno dogajajo atentati in sabotažne akcije. Na področju gorovij Aures in Kabilia so mnoge vasi še v rokah upornikov in bodo verjetno ostale še dolgo, ker so uporniki številni in narava terena malo dostopna.

Ne smemo pa pozabiti, da rešitev alžirskega problema ni edino v več ali manj ostrih policijskih operacijah. Dokazano je, da leži glavni vzrok za nezadovoljstvo v izredno težkih pogojih, ki v njih živi večina tamkajšnjega muslimanskega prebivalstva. Ogromen porast prebivalstva, ki danes presega 9 milijonoma in pol, proti dvema milijonoma in pol pred sto leti, je vplival na to, da Francozi niso utegnili izboljšati življenjskih pogojev večine prebivalstva, ki so danes med najnižjimi. Gospodarsko nezadovoljstvo in socialni upor sta povzročila tudi sedanjo vstajo, ki ima vsekakor tudi politične vzroke. Med te moramo prišteti tudi dejstvo, da Francija ni uveljavila statuta, ki ga je Alžiru priznala leta 1947. V tem statutu so se alžirskemu prebivalstvu priznale mnoge od pravic, ki jih danes zahteva. Druga osnovna težava je v posebni obliki, ki jo ima povezanost med Alžirom in Francijo. Spričo dejstva, da francoska ustava proglaša Alžir za nacionalno ozemlje, pariška vlada ne namerava priznati Alžiru pravice, da izvede kakršnokoli spremembo svojega sedanjega med narodnega režima. S sporazumom od preteklega junija je Tunizija mogla doseči, da se ponovno proučijo njeni odnosi s Francijo; tudi v Maroku bo sedanja kriza verjetno našla svojo *«tunizijsko rešitev»*; v Alžiru pa ima francoska vlada za sedaj vezane roke.

V luči tega položaja moramo gledati na alžirske dogodke. V sedanjem ustavnem položaju francoska vlada nima niti ne more imeti v Alžiru ljudi, s katerimi bi se mogla pogajati; neka alžirska Aix-les-Bains je nemogoča. Odgovornost francoskih oblasti je torej mnogo večja, kakor je bolj kruta protiteroristična kampanja, ki se smatra za policijsko operacijo proti upornikom proti državni oblasti. Jasno pa je, da Francija ne more računati samo na svoje oborožene sile za vzpostavitev normalnih življenjskih pogojev in varnosti v deželi. V tem smislu se je izjasnil tudi ožji ministrski odbor za Severno Afriko in z večjim poudarkom tudi delegacija muslimanskih poslancev v alžirskem parlamentu, ki je šla protestirat k notranjemu ministru zaradi *neusmiljenih, kolektivnih in čezmernih represalij, ki so jih oblasti podvzele po dogodkih 20. avgusta in katerih so se udeležile ne samo policijske sile, ampak tudi neodgovorni civilni elementi*».

Nujnosti, da se v Alžiru ne vlada izključno s silo, se zaveda tudi guverner Soustelle, ki je v ta namen pripravil načrt, ki ga je 1. septembra odobrila Faurova vlada. Sedaj predlagane reforme zadovoljujejo delno nacionalistične zahteve in zadevajo: muslimansko bogoslužje, občinsko upravo, pouk arabskega jezika in ponovno zemljiško ureditev. Hkrati se predvidevajo tudi druge reforme, ki naj bi jih uresničili pozneje z ustanovitvijo blagajne za razvoj in modernizacijo zemljišč, ki jih morajo namakati, spremembo tradicionalnega sistema zemljiške udeležbe in ustanovitev podeželskih središč za poklicno šolanje.

Možnosti pomirjenja, ki izhajajo iz teh reform, pa je nevtralizirala istočasna vest o novih represalijah, ki vključno s proglasitvijo obsednega stanja na celotnem alžirskem ozemlju groze, da še bolj zaostre položaj in razvnamejo prebivalstvo. Po drugi strani pa še niso dosegli sporazuma med Faurovo vlado in alžirskimi Francozi glede datuma, ko se bo začelo z izvajanjem reform. Zdi se, da jih vlada namerava izvajati takoj; ne vemo pa, če se bo tudi v parlamentu znala upreti volji alžirskih kolonialistov, ki so pripravljeni sprejeti jih le po odločni zadušitvi vstaje.

Tako je stanje v Alžiru in bo ostalo še nadalje, če se bo na podrejene narode in ljudstva gledalo še nadalje z očmi človeka, ki brani samo svoje gospodarske koristi in ni pripravljen poslušati glasu časa, ki zahteva svobodo, neodvisnost in enakopravnost med narodi.

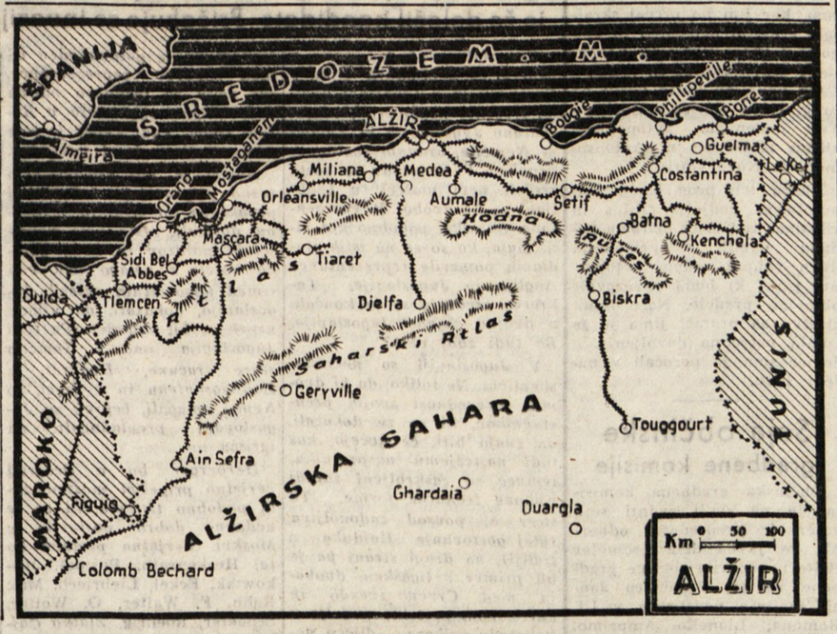

OD MILIJONA ŽIVALSKIH VRST JIH NAD 750.000 PRIPADA ŽUŽELKAM

Žuželke in njihov svet

Navadna hišna muha je še danes podobna svojemu starodavnemu predniku, ki je živel pred več kot 350 milijoni let - Zvijačnost žuželke, ki živi v francoskih gozdovih

Na prvi pogled se zdi, kot da so žuželke nebogljena bitja, ker so tako drobne in neznatne. Med njimi največja, tropski metulj *Dynastus giganticus*, je po velikosti za dobro podgano, kar je v primeri z ostalimi predstavniki živalskega sveta prava malenkost. Imajo pa žuželke v sebi naravnost neverjetno življenjsko moč in silno odpornost. Navadna hišna muha, ki je ne maramo zaradi njene vsiljivosti, je še danes povsem podobna svojemu starodavnemu predniku, ki je živel pred več kot 350 milijoni let. Nobena druga živalska vrsta, ki je živela v tem času, se do danes ni ohranila, ampak je bila uničena v strašnih predzgodovinskih katastrofah ali pa je izginila v procesu evolucije.

Tam, kjer ni obstoja za nobeno drugo živo bitje, se pa žuželkam vendarle posreči, da se ohranijo. Srečamo jih povsod. Ameriški žužkoslovci so nedolgo tega pritrdili na letala velikanske mreže za lov žuželk. Potem ko je letalo preletelo komaj dober kilometer, se je v te mreže ujelo v višini 4000 m na milijone insektov. Naleteli pa so nanje celo v višini 12.000 m.

Med alpinisti je marsikdo ki meni, da v razsežnih alpskih ledenikih ne more živeti nobeno bitje. V resnici se ti alpinisti motijo. V najbolj mrzlih predelih teh ledenikov, kjer vlada stalna temperatura do —15 stop. C, živi vrsta muhe, ki so ji strokovnjaki nadeli ime *Desoria glacialis*. V večnem snegu je najti še neko žuželko, ki je na pol muha, na pol pajek, in ki pogine, čim nastopi pomlad.

Sprehod po stratosferi

Nekatere žuželke se dobro počutijo tako v vodi kot v zraku. Da bi mogel živeti pod vodo, se pajek *Argyronetus* poslužuje naprave, ki je njegov lastni izum. On si namreč s pomočjo podvodnih rastlin zgradi neprepustno prebivališče v obliki kupole, ki ga napolni z mehurčki zraka, prinesenega s površja, in tako lahko zdrži v tem svojem stanovanju, kolikor ga je volja. Neki angleški znanstveniki so postavili nekatere žuželke pod steklen pokrov, izsesali ves zrak in tako ustvarili v prostoru pod njim pogoje, podobne onim, ki vladajo v brezzračnem vsemirju. Ko so čez čas stekleni pokrov dvignili, so žuželke vzletele, kot bi se bile pod njim počutile nadvse ugodno. Vsako drugo živo bitje bi bilo v teh pogojih prenehalo živeti, žuželkam pa se ni zgodilo nič.

Kemična vojna

V teku svojega življenja, ki lahko traja od nekaj minut do več let, opravljajo žuželke v glavnem dve osnovni nalogi: hranijo se, da se prežive, in se razmnožujejo, da svoji vrsti zagotove obstoj. Pri izpolnjevanju prve naloge se žuželka pogosto spremeni v strašnega vojščaka, a pri tem uporablja naravnost vražja sredstva in ukane. V umetnosti prikrivanja so na pr. žuželke pravi mojstri. Pri tem jim ne služi samo sposobnost, da lahko po potrebi spreminjajo svojo barvo, ampak celo svojo obliko, in sicer po obliki predmetov, ki jih v tistem trenutku obkrožajo. Kadar se spuste na neko rastlino, je večina dnevnih metuljev podobna njenim listom.

Naj se čuje še tako čudno, vendar treba reči, da tudi kemične vojne niso iznašli ljudje, ker so jo še pred njimi poznale žuželke. Tako ima neka žuželka, ki so ji učenjaki nadeli latinsko ime *Brachynus crepitans*, pod svojim zadkom posebno žlezo, s pomočjo katere lahko požene proti svojemu sovražniku cel oblak neke kisline jedkega vonja, ki napadalca trenutno oslepi. Hkrati ko žuželka brizga to kislino proti svojemu nasprotniku, je celo slišati neko majhno detonacijo, zaradi česar so žuželki dali vzdevek «bombnik».

Osa hipnotizer

Ose so — če se lahko tako izrazimo, ker gre v resnici le za nagon — nenavadno inteligentne žuželke. To se najbolj vidi v tem, kakšnih lokavosti se poslužuje, da bi prišla do svojega plena. Na obalah Sredozemlja živi vrsta ose, katere glavna in najljubša hrana je neki pajek. Da bi se zavaroval pred svojim nasprotnikom, si ta pajek gradi svoje gnezdo tako, da ima dva izhoda. Toda ose, ki o njih govorimo, so se pokazale bolj iznajdljive od pajka. Ena ali druga med njimi, ki si je zaželela pajka, si zaradi tega, kako bi do njega prišla, ne dela nobenih skrbi. Enostavno se pošene v zrak, poišče pajkovo gnezdo, nakar se nekaj minut spreletava nad njim brenčeč, da bi mu tako najprej «pognala strah v kosti». Zatem se s sprednjim delom telesa nagne nad eno odprtino pajkovega prebivališča, s svojim zadkom, kjer ima želo, pa nadzoruje drugo. Nesrečni pajek se pred znanimi krvoločnimi očmi skuša rešiti skozi nasprotno odprtino, a tu ga zadene smrtonosno želo.

Včasih se zgodi, da neka močnejša žuželka premaga osa, toda to je samo videz, ker se ta samo dela, da je poginila. Vtem pa ona svojega nasprotnika nežno masira po glavi, da konec koncev zaspi kot hipnotiziran. Zatem ji ni več težko, da ga s svojim želom usmrti in mirno poje.

V džunglah živi neka žuželka, ki si sama pripravlja lepilo, s pomočjo katerega lovi svoje žrtve. Svoje telo premaže s tankim slojem smole, nato se potaji, dokler ne zleze nanjo kaka druga manjša žuželka, ki se nalepi in ne more več pobegniti.

Vojna do poslednjega... moža

V svetu žuželk smo lahko tudi priča najbolj neverjetnim sporazumom med njimi. Tako obstaja vrsta žuželk, ki se kot ličinke zadržujejo v pajčevini nekega pajka, kadar pa nastopi nevarnost, se celo lahko z njim umaknejo v isto zaklonišče. Za protiuslugo pa ličinke čistijo pajku njegovo mrežo.

Pogosto pa je tak *modus vivendi* med različnimi žuželkami poln prikritih nevarnosti. Tako se dogaja, da živi v istem trhlem deblu več vrst mravelj, ki se med seboj srečujejo in mirno nadaljujejo svojo pot. Nekega dne, posebno kadar se pripravlja na nevihto, pa med njimi izbruhne vojna. Borba traja tudi po več dni in se konča šele, ko ni več nobenega, da bi se boril, ker so vsi borci poginili.

V svetu žuželk ni prostora za sentimentalnosti. Naravni zakon, da močnejši požre šibkejšega, se tu uveljavlja bolj kot kjerkoli drugje. To pravilo velja za nekatere žuželke celo v ljubezni. So žuželke, katerih samice samca požro po izvršeni oploditvi, pri drugih se to zgodi roditeljem, ki jih požro mladiči, čim odrasejo in so sposobni za samostojno življenje.

Bogomoljka... ljudožer

Kdo še ni čul za prvo poročno noč bogomoljke, ki s svojimi strašnimi kleščami odščipne samcu glavo, še preden je opravil svojo dolžnost, nakar ga počasi požre? Tudi čebele takoj po parjenju ubijejo trote. V francoskih gozdovih živi vrsta žuželke, pri kateri se dogaja, da samec, ker se skuša rešiti pred smrtjo, prinaša samici druge mrtve samce, ki jih ta po izvršenem parjenju požre namesto njega.

Tako, kot vidimo, se dogajajo v naravi čudne stvari, nam, višjim bitjem, nerazumljive, dasi — priznajmo — se nimamo čemu čuditi, ker so človeška bitja sposobna še slabših dejanj, le s to razliko, da jih ljudje opravljajo zavestno, ker imajo razum, vtem ko živali slede samo svojemu nagonu, ki jim ga narekuje zakon narave. Ker pa je človek naravo obvladal in jo obvladuje z vsakim dnem bolj, bi ta zakon, ki se mu pokore živali, za nas ne veljal in tudi po tem bi se morali ločiti od manj razvitih bitij, ki žive v skrivnostnem okolju slepih nagonov, sledeč le enemu ukazu: požri, da tebe drugi ne požre!

Najstarejši ep sveta

V okolici Mežidorja v Izraelu so našli glinasto ploščico s fragmentom najstarejšega epa sveta, Gilgamešovo epopejo, v klinopisu. Sploh so zdaj prvič našli babilonski knjižni tekst na tem področju. Ostale odlomke tega so že dolgo prej izkopali blizu Niniv v mezopotamskem Iraku, na kraju nekdanjega Asurbanipalovega dvorca. Gilgamešov ep, ki je nastal okoli leta 1500 pr. n. št., je bil vklesan na dvanajst glinastih ploščic, ki je bila vsaka posvečena posebnemu doživetju tega mitološkega junaka.

Gotovčev «Djerdan»

Skladatelj Jakov Gotovac, avtor popularne opere *«Ero s onoga svijeta»* in vrste drugih skladb, je pred kratkim dokončal instrumentacijo svojega novega glasbenega dela, naslovljenega *«Djerdan»*.

To Gotovčevo delo, ki se po obliki razlikuje od njegovih dosedanjih opernih del velikega formata, je izdelano po motivu znane novele hrvatskega književnika Dinka Simunoviča *«Djerdan»*, ki jo je svoj čas predelal za oder prerano umrli mladi igralec Cvetko Jakelić. To dramatizacijo je Gotovač kasneje nekoliko predelal, pri čemer je uporabil tudi druga Simunovičeva dela, tekst za glasbo pa je sestavil na osnovi raznih oblik narodne pesmi.

Delo je napisano za najširše sloje in pripravno v prvi vrsti za skromnejša gledališča z manjšo kapaciteto. Za njegovo izvajanje bo potrebnih poleg nekaj dramskih igralcev še 4 do 5 pevcev-solistov, manjši zbor, balet in mali komorni orkester.

Brez dvoma bo novo Gotovčevo delo mnogo pripomoglo k razvoju glasbene umetnosti med najširšimi delovnimi sloji, ki doslej niso imeli prilike pridobiti si določeno glasbeno kulturo.

* * *

FILMSKI KRITIKI v Rio de Janeiru so izjavili, da so v preteklem letu najbolje sprejeli v mestu De Santisov film *«Rim, enajsta ura»*, nato *«Prepovedane igre»*, *«Vsi smo zločinci»* in *«Kroniko ljubezni»*.

* * *

BORIS KARLOFF, interpret «strahotnih» vlog (*«Frankenstein»*, *«Mumija»*) bo igral inkvizitorja v Anouilhovem komadu *«L'allouete»* (Skrjanček).

* * *

THOMAS MANN je tik pred smrtjo še napisal prolog k antologiji «Najlepše povesti sveta», ki bo obsegala 33 novel in izšla jeseni v monakovski založbi Desch.

Očetje in matere

PEARL S. BUCK

Ob robu obale, ki se je dvigala iz vode, ki je segala vse tja do obžorja, ležijo majhni kupi starih predmetov, kot bi bili tu naplavljeni. Vsak kup teh predmetov je sestavljen iz nekaj lesenih klopi, na grobo stesane mize, majhne skrinje za hrano in ozkega železnega kotla, ki stoji na votlem, zakajenem ilovnatem podstavku. Toda kotli so že več tednov hladni, ker tu ni goriva. Morje je vse odplavilo.

Ti kupi starih predmetov so vse kar je ostalo od posamezne hiše in kmetskega posestva. Vse drugo je pod vodo. Tam je tudi žetev, ki je bila sicer posejana, nikoli pa požeta. Poleg vsakega kupa rešenih predmetov je skupina ljudi: mož, žena, otroci; tu in tam starec ali starka, le da teh je malo. Povečini stavljajo te skupine le očetje in matere in njihovi otroci. Med temi oceti in materami vlada tiha borba, pa čeprav hkrati strašen molk.

Tu stoji oče, mlad kmet in z mračnim pogledom opazuje svojo mlado ženo. Verjetno sta se vzela še zelo mlada, ker čeprav imata že petero otrok — najstarejšemu je kvečjemu osem let — oče gotovo nima več kot 26 do 27 let, dočim je mati še mlajša. Oče je zelo močan, pa čeprav je sedaj zelo suh. Ali to je moški kakršnih je v tej deželi povsod. To je človek, ki ljubi svojo zemljo in je ponosen na svoje plodne, preorane njive, kupe rumenega žita in na vse svoje dobre poljske pridelke. Ponosen je na vse, ker je to plod njegovega dela. Ponosen je tudi na svoj uspeh in svojo sposobnost. Njegov obraz je resen, skoraj strog, vendar je to dober obraz in to tudi sedaj, ko je mrk. Tudi njegove oči so poštene, le da so polne obupa.

Mati ga ne gleda. Le včasih vrže nanj pogled in se nato obrne stran. To je bila lepo, polno dekle s podeželja. Njene noge niso bile povite in njeno telo bi bilo lepo razvito in krepko, če bi ne bilo sedaj tako suho. Njene oči so se sedaj poglobile, črni lasje so umazani in razkuštrani od vetra. Že več dni se ni počesala. Njene ustnice so plavkaste in suhe, pa čeprav jih neprestano oblizuje, da bi jih ovlažila.

Mnogo dela ima. Neprestano mora paziti na otroke, dva sta stalno pri njej. Eden ji visi na prsih, ki so sedaj komaj nagubančene kožnate malhe, in vendar z njimi, čeprav praznimi, teši ubogo bitje, ki visi na njih in za nekaj časa blaži njegov jok. Drugi otrok je deklica dveh let, drobno, nerazvito bitje, ki povsem nepremično leži v materinem naročju. Tudi drugi otroci niso nemirni. Toda čim se kdo od njih le malo odstrani ali se približa vodi, mati že kriči in se ne pomiri vse dotlej, dokler niso vsi v njeni neposredni bližini.

Posebno nemirna je ponoči. Skoraj nič ne spi in stalno ima vse otroke pri sebi. Mnogokrat trzne iz dremavice in naglo potipa z roko okrog sebe. Ali so vsi tu — vseh pet? Kje je druga deklica? Da — tu je, vsi so tu. Če mož napravi tudi najmanjši gib, takoj ostro zakriči:

«Kaj delaš? Ali kaj ni v redu?»

Včasih mož grenko zakolne. Ona ve zakaj jo kolne. Ne odgovarja mu niti z besedico. Le otroke svoje drži poleg sebe in jih v temi ponovno prešteva.

Ko zazori dan se zdi, kot bi bila zaposlena s pripravljanjem obilne jedi. Zajema hladno vodo in jo meša s prgiščem moke, ki jim je še ostala. Trudi se, da bi veselo rekla:

«Imamo več moke, kot sem mislila. Dovolj je je, da bi še dolgo živeli samo od nje.»

Uspe ji, da da možu največji del jedi. Z vidno grozo duši krik obeh starejših sinov in neprestano meče poglede na moža, ki mračno in tiho gleda na vse to. Njen del hrane je najmanjši.

Včasi ne vzame sploh ničesar in se dela, kot bi bila bolna. Če ujame trenutek, da se mož obrne stran, pohlepno in skrivaj hrani najmlajšega otroka.

Toda oče se ne pusti varati. Čim to opazi jo krega:

«Nočem, da bi ti stradala, da bi zato eden izmed njih živel.»

In ne odneha, dokler ne vidi, da ona nese skodelico k ustom. Ona je zelo počasi, da bi se zdelo, da je več.

Toda kljub njeni prebrisanosti mož dobro ve kako je majhna njihova zaloga hrane in kako si otroci želijo več jedi. Otroci se ne morejo vedno nasititi. Oba starejša dečka večkrat planeta v jok. Prej so bili debeli in njihova lica so bila rdeča. Imeli so vse, kar so potrebovali. Sedaj ne morejo razumeti od kod je prišla voda, ki je prekrila vso deželo. In zdi se jim, da bi oče moral najti neki izhod.

Ko sinovi jočejo, se oče umakne, sede na obalo in si z rokami maši ušesa. V teh trenutkih materin obraz okameni od groze. Prosi otroke naj bodo mirni in jim šepeče:

«Ne tirajte očeta v obup! Bodite tiho — bodite tiho!»

Otroci jo gledajo v obraz in umolknejo, ker slutijo nevarnost, pa čeprav ne vedo točno kakšno.

In tako se nadaljuje nema, strašna borba med očetom in materjo.

Vsak dan je manj moke v košari in voda ne upada. Vsako noč mati šteje v temi svoje otroke.

Vendar ne more biti stalno bučna. Pride noč in njeno izmučeno telo spi in ne občuti ničesar. Njene roke so razprostrte nad otroki. Pri tem pa ni opazila, da se je oče odmaknil in šepetal z mirno, drobno hčerkico. Ta je zaupljivo šla za njim košček ceste. Čez nekaj časa se je opletajoče vrnil sam in ponovno legel v mraku. Eden ali dvakrat je globoko vzdihnil, in vsak zdihljaj se mu je izvil kot stok.

V sivem jutranjem mraku se je mati nenadoma prebudila. Obšla jo je groza. Še preden se je dobro prebudila, se je zavedla, da je spala. Njene roke so segle po otrocih. Kje sta dva otroka? S krikom skoči na noge. Niti se ni zavedala kje je dobila toliko moči. Skoči k možu, ga pograbi in krikne:

«Kje so otroci?»

Mož sedi, upognjen na tleh z dvignjenimi koleni, na katere je naslonil glavo. Ničesar ne odgovori.

Mati je vsa iz sebe. Divje ječi, stresa moža za rameni in mu kriči v obraz:

«Jaz sem njihova mati... Jaz sem njihova mati!»

Krik je prebudil vse ljudi tega siromašnega taborišča. Vsakdo ve, kaj to pomeni. Taksna borba se vodi povsod. Žena začne strahotno jokati in težko dihajoč reče:

«Ali bi katera koli mati mogla storiti kaj takega? Ne! Samo očetje, ki ne ljubijo dovolj svojih otrok in jim zavidajo vsako trohico hrane!»

In šele tedaj ji mož odgovori. Dvigne glavo s kolen, v sivem polmraku pogleda ženo in zamrmra:

«Ali misliš, da jih jaz nisem ljubil?»

Obrnil je glavo in čez nekaj časa ponovno spregovoril:

«Sedaj je konec njihovi lakoti!»

Nenadoma je tiho zajokal in ko je mati opazila njegov od boli spačen obraz, je tudi sama umolknila.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

ISHIAS

Skoraj za prst debeli živec ischiadicus, ki leži na upogibni strani stegna, je najmočnejši živec človeškega telesa in obenem tudi prav posebno občutljiv. Dasi so nekoč mislili, da povzročajo močne bolečine v predelu ishiadikusa le razna vnetja živca samega, vemo danes, da so lahko vzrok neznosnim bolečinam tudi motnje v presnovi.

Ishialgija — kot pravimo obolenju tega živca — se izraža v topi bolečini v ledjih in v okolici križnice, bolečina se razteza na zgibno stran stegna in na zunanjo stran golena prav do stopala. Vzrok bolezni je lahko ali revmatizem, ki nastane, če nas je dež premočil «do kože in kosti» ali pa zaradi tako imenovane žariščne infekcije, to je zaradi vnetja na zobnih koreninah, bezgavkah, v čelni votlini ali v žolčniku. Isti obolezenski pojav lahko tudi nastopi kot posledica drugih bolezni. Nekatere infekcijske bolezni vplivajo na ishiadicus in ga poškodujejo. Dostikrat vplivajo na ishiadicus tudi bolezni v medenici ter v območju hrbtenice. Tipičen znak je bolečina, ki jo čutimo, kakor da bi nam nekaj nategovalo živec. Bolečina nastane, če živec pri sprožitvi bolne noge raztegnemo.

Raznolikost vzrokov, ki lahko privedejo do ishiasa, zahteva za posamezne primere bolezni točen pregled in točno diagnozo, kajti le razpoznava pravega vzroka nastanka bolezni pripomore do ozdravljenja. Pri revmatičnih oblikah moramo najprej odstraniti žarišča, ki so vzrok obolenja, če obolijo medenični organi, moramo najprej ozdraviti le-te.

Za zdravljenje nam je na razpolago cela vrsta uspešnih metod zdravljenja. Zelo priporočljivo je zdravljenje z vodo, posebno s parnimi prhami; tudi zdravljenje s šibkim tokom je uspešno, medtem ko nas zdravljenje s kratkimi valovi pogosto razočara. Uspešno zdravimo tudi z infrardečimi žarki, prav tako tudi z masažo, zlasti še segmentov. S tem razburimo v določenih delih in v segmentih kože na hrbtenici ter kože na stegnu končiče čutnih živcev. Na ta način pridejo dražljaji s površine kože na čutnih živcih do obolelega ishiadicusa. Tako pride do povečanega krvnega obtoka živca, kar ima za posledico, da privedemo po krvi živcu čim več tvari, ki škodujejo vnetju. To privede do pojemanja vnetja in do omiljenja bolečin. Je pa še tudi vrsta modernih načinov zdravljenja, o katerih pa ne moremo tu podrobno razpravljati.

Anglo-ameriški spor za petrolej na Arabskem polotoku

Na Arabskem polotoku, tam globoko v puščavi, kjer niso bile meje med posameznimi deželami nikoli natančno določene, leži majhna oaza Buraimi. Se pred nedavnim je bila samo zatočišče karavan ali samotnega puščavskega konjenika, ki je v skopi senci njenih dreves in izvirkov iskal svežila po opravljeni naporni poti skozi razžarjeno puščavo. Življenje poteka tu v ustaljenih okvirih že stoletja in se nikdar ne menja. Življenje je borno, človeška bitja se bore proti puščavi, ki jim je sovražnica, in so daleč od svetovnega dogajanja.

Ta majhna oaza, izgubljena sredi puščavskega prostranstva, je iznenada postala središče pozornosti in povod za spor, ki bi se zdaj moral rešiti pred arbitražnim sodiščem, sestavljenim iz petih priznanih mednarodnih pravnikov.

Za kaj gre? Oaza Buraimi se nahaja na slabo potegnjeni mejni črti med Saudsko Arabijo in Omansko obalo, torej dveh dežel, katerih vladarja sta pod britanskim pokroviteljstvom. Britanija priznava svojima varovancema oblast, ki si jo ta dva med seboj delita. Saudska Arabija, ki se je v začetku tega stoletja povsem uveljavila, zahteva vso oblast samo zase.

Spor, ki se je zanetil okrog oaze Buraimi, bi verjetno bil rešen brez velikih težav, če bi tu ne odkrili bogatih ležišč nafte. Tako pa je iznenada njen pomen postal prvorazredne važnosti in njeno ime je stopilo v središče pozornosti vseh, posebno onih, ki kažejo zanjo neposredno zainteresiranost. Ni torej brez razloga, če se britanske oblasti, oziroma britanske petrolejske družbe trudijo, da bi se na to področje raztegnila jurisdikcija Britaniji naklonjenega vladarja. Ker pa bogata petrolejska nahajališča v Saudski Arabiji izkoriščajo ameriške družbe, je razumljivo, da je ta dobila krepko podporo svojih mogočnih prijateljev, ki iz istih razlogov kot Britanci žele, da bi oaza pripadla Saudski Arabiji.

Leta 1952 je Saudska Arabija hotela ta spor rešiti s silo. Prišlo je do nemirov, ki so se za njihovim verskim in plemenskim videzom skrivali interesi onih, ki stikajo za petrolejem. Saudska Arabija je takrat zasedla oazo s pomočjo oboroženih sil. Toda stvar s tem ni bila rešena. Leta 1954 je prišlo do kompromisa, ki bi mogli zanj reči, da je bil samo začasnega značaja, če upoštevamo, da je bilo zdaj to vprašanje predloženo v rešitev arbitražnemu sodišču. Po omenjenem kompromisnem sporazumu so se saudske čete umaknile s področja oaze, nakar ga je zasedla lokalna vojska pod poveljstvom britanskih oficirjev. Samo področje je začasno razdeljeno v dve coni, ki ju deli nevtralni pas. Dve britanski petrolejski družbi sta začeli izkoriščati vrelce v severni coni, arabsko-ameriška družba pa one, ki se nahajajo v južni coni. Tako z ene kot z druge strani so družbe pri raziskovanju terena prehajale na zemljišče, ki ga je ena ali druga smatrala za svoje. Cesto je prišlo do incidentov, ki so jih izzvali puščavski konjeniki, oboroženi z orožjem in oskrbljeni z denarjem bodisi od ene ali druge strani.

Britansko-ameriški petrolejski spor je tako dobil videz verskih in plemenskih spopadov, ki so jih na račun enih ali drugih začela med seboj voditi zaostala arabska plemena, naseljena na tem področju. Stanje je postajalo vse bolj zapleteno, tako da to ni bilo niti več v interesu samih nasprotujočih si strank, ki so končno odločile, naj bi se stvar rešila z natančno razmejitvijo. Toda kako to razmejitev izvršiti, ko imata obe stranki iste zahteve! Tako je spor prišel pred arbitražno sodišče v Ženevi. Sodišče sestavljajo trije znani mednarodni p

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

VZPOSTAVLJEN AVTOBUSNI PROMET V GORIŠKEM OBMEJNEM PASU

Prva vožnja na progi Trst-Gorica-Solkan brez potnikov

Nekatere avtobusne proge, po katerih bodo vozili jugoslov. avtobusi

V torek zjutraj se je pripeljal iz Gorice prvi avtobus «Autolinee Triestine», ki bo vzdrževal na podlagi videmskega sporazuma avtobusni promet med Trstom, Gorico in Novo Gorico.

Iz Trsta je odpeljal ob 7 ter čez Tržič prispel v Gorico ob 8; ustavil se je pred agencijo Appiani na Korzu Italia. Čez blok pri Rdeči hiši je prispel ob 8.15 v Novo Gorico. Zanimivo je ugotoviti, da tudi tokrat, kakor se je že večkrat ponovilo s prevozi na Tržaškem, ni bilo razen šoferja in sprevodnika nobenega potnika.

Avtobus se je iz Nove Gorice vračal ob 18. uri ter prispel na Korzo v Gorici pred agencijo Appiani ob 18.20, ob 18.45 je bil v Tržiču ter ob 19.15 v Trstu. Tudi na povratku ni bilo nobenega potnika. Avtobus se zaradi tega pred Appianijem sploh ni ustavil. Te avtobusne zveze se lahko poslužujejo samo tisti potniki, ki iz katerega koli kraja na našem ozemlju potujejo v jugoslovanski obmejni pas ali obratno, nikakor pa se ne more te zveze poslužiti tisti, ki bi rad vstopil v Gorici in se na primer peljal v Tržič ali v Trst. Te omejitve so bile uvedene zato, da ne bi nastala konkurenca z že obstoječimi rednimi avtobusnimi progami. «Autolinee Triestine» bodo s prihodnjim tednom vozile na tej progi v ponedeljek, sredo, petek in nedeljo. «Avtopromet» iz Gorice pa bo vozil ostale dneve.

Z jugoslovanske strani bo uvedlo podjetje «Avtopromet Gorica» naslednje avtobusne zveze z našim obmejnim področjem:: Tolmin - Kobarid - Čedad enkrat dnevno s povratkom in prehodom čez mednarodni plok pri Robiču; trikrat tedensko Nova Gorica-Trst - Gorica - Trst s povratkom in prehodom na mednarodnem bloku v Rožni dolini; enkrat dnevno. Nova Gorica - Bovec - Trbiž in nazaj čez mednarodni blok na Predelu. Razen tega bo uvedena še tranzitna proga Medana - Gorica - Nova Gorica trikrat na dan s povratkom čez bloke Hum in Solkan. Ta proga je namenjena predvsem Bricem, ker jim bo precej skrajšala sedanjo neugodno in dolgo pot skozi Plave in Vrhovlje v Novo Gorico in nazaj.

Ob nedeljah bosta vozili na progi Nova Gorica - Gorica - Trst izmenično avtopodjetji «Ribi» iz Gorice in «Avtopromet» iz Nove Gorice.

Razen teh prog bosta naši avtobusni podjetji «Ribi» in «Rosina» iz Gorice oziroma Čedada uvedli v prihodnjih dneh skupaj sedem avtobusnih prog, ki bodo povezovale obmejne predele. Naše ministrstvo za promet jima je že izdalo potrebna dovoljenja, o čemer smo že poročali v našem listu.

Seja občinske gradbene komisije

Občinska gradbena komisija, je na svoji zadnji seji, kateri je predsedoval odbornik za javna dela geometer Bolteri, odobrila sledeče gradbene načrte: Francesco Janni, gradnja podstrešja v Ul. Romana; Lionello Amprimo: gradnja garaže v Ul. Brigata Re 12; Daniele Puja; gradnja stanovanjske hiše v kraju Mochetta; Carlo Prinčič; gradnja stanovanjske hiše v kraju Forte del Bosco; Aurora Verelli; preureditev stanovanjske hiše v Ul. Borsi 6; Pietro Spindler; preureditev stanovanjske hiše v Ul. Toscolano 19. S spremembami so odborniki nadalje odobrili še naslednje načrte: Esso Standard Italiana, gradnja rezervoarja za tekočo goriva v Ul. Trieste; Ivan Bukovec; preureditev stanovanjske hiše in gradnja podstrešja v Ul. Brigata Campobasso 16; Società Cooperativa Edificatrice; gradnja garaže, skladišča in balkona v Drevoredu Virgilio štev. 24 in 27; Augusto Braini; gradnja ograde v Ul. Sv. Mihela 146; Franco Villani; gradnja garaže na Korzu Italia 56-A.

Prošnje za sečnjo drevja v Jugoslaviji

Zveza neposrednih obdelovalcev v Gorici obvešča, da je čas za vlaganje prošenj za sečnjo drevja v Jugoslaviji do 29. septembra 1955. V ta namen naj prizadeti napravijo prošnje na posebnih obrazcih, na katerih je treba navesti tudi katastrske podatke.

Najdeni predmeti na sedežu mestne policije

Županstvo sporoča, da imajo v uradih mestne policije v Ul. Mazzini volneno jopico in dve kolesi, ki so ju našli in ki ju bodo izročili lastnikom, če bodo dokazali, da so najdeni predmeti njihova last.

2. oktobra pričetek lova

Lov na merjasca vzdolž italijansko-jugoslovanske meje

Oblasti so sporočile, da se bo pričel lov na divjega zajca, fazana samca in koturno pričel 2. oktobra. Lovci z veliko nestrpnostjo pričakujejo ta dan.

Ministrstvo za poljedelstvo in gozdarstvo je 7. septembra sporočilo, da je dovoljen lov na merjasca ob italijansko-jugoslovanski meji. Lov so dovolili zato, da se prepreči škoda, ki so jo merjasci povzročili po njivah.

SESTANEK NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV V DOBERDOBU

Zahtevajo znižanje prispevkov za vzajemno bolniško blagajno

V nedeljo dopoldne so se sestali kmetje iz Doberdoba ter se pomenili o enotnih kmečkih prispevkih ter o plačevanju v vzajemne bolniške blagajne. Kmetje so se za vprašanje zelo zanimali. Iz Gorice je prišel tudi predstavnik pokrajinskega odbora vzajemne blagajne.

Splošno mnenje prisotnih je bilo, da so prispevki za vzajemne blagajne previsoki, ker zemljišča niso rodovitna in dajejo manj pridelka kot povprečna zemljišča. Zaradi tega so zahtevali, naj se prispevki znižajo.

Pouk harmonike

Glasbena šola v Gorici na Kornu št. 8 sprejema učence za harmoniko, klavir, pozavno, rog, trobento in za teoretične predmete ter zgodovino glasbe. Potrebna pojasnila dobite v šolskih prostorih, kjer je vpisovanje, vsak dan od 9. do 11. in od 16. do 18 ure.

Zimski urnik brivcev

Zveza rokodelcev goriške pokrajine obvešča, da bo 16. septembra stopil v veljavo zimski urnik brivcev, ki bo trajal do 15. aprila 1956. Urnik bo naslednji: od torka do petka od 8. do 12.30 in od 14.30 do 19. ure; ob sobotah od 8. do 12.30 in od 14.30 do 19.30; ob nedeljah od 8. do 13. ure.

Ukradeno kolo zastavila v zastavljalnici

Pred nekaj dnevi je 20-letni Sergio Mian iz Ul. Coronini 22 prijavil goriški kvesturi tatvino ženskega kolesa znamke «England», ki so mu ga neznanci ukradli v neki mestni ulici.

Policija se je po prijavi pričela zanimati, da bi izsledila tatove. Nekaj dni poizvedovanja niso rodila uspehov. Sele ko so pregledali zastavljene predmete v goriški zastavljalnici, so ugotovili, da so na pravi poti, kajti med številnimi zastavljenimi predmeti je bilo tudi pred nekaj dnevi ukradeno Mianovo žensko kolo znamke «England».

Službujočega uradnika so povprašali, kdo je zastavil kolo. Tako so izvedeli, da je bila to 23-letna O. I., iz Ul. Regina Elena 39 v sovodenjski občini. Kolo je bilo zastavljeno za 2.500 lir.

Ker je niso zalotili pri kraji, so jo prijavili sodnim oblastem zaradi tatvine, vendar pa je niso zaprli; ostala je na začasni svobodi.

Razpis natečaja

Drž. nižja srednja šola s slovenskim učnim jezikom v Gorici razpisuje natečaj za mesto postrežnika. Kdor se želi udeležiti tega natečaja, naj si ogleda razpis, ki je nabit na razglasni deski šole v Ul. Randaccio 22. Rok za vlaganje prošenj je do 24. septembra t. l.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna d'Udine, Ul. Rabatta 18 - tel. 21-24.

KINO

CORSO. 17.00: «Grof Aquila», V. Cortese in R. Brazzi.

VERDI. 16.00: «Sedem nevest za sedem bratov», cinemascop, G. Kelly in J. Powel.

CENTRALE. 17.00: «Usmiljenje za pravične», K. Douglas in E. Parker.

VITTORIA. 17.15: «Ni večje ljubezni», A. Lualdi in F. Interlenghi.

MODERNO. 17.00: «Otok viharjev», J. Hall in M. Windsdor.

ŠPORTNI DNEVNIK

Že zdaj veliko zanimanje za dvoboj Jugoslavija-Nemčija

V Beogradu se bosta 25. t. m. sestali prvi moštvi, na obnovljenem igrišču ljubljanskega stadiona pa B-reprezentanci - Tirnanić je že določil kandidate - Pričakuje se invazija nemških navijačev

Čez slaba dva tedna — v nedeljo 25. septembra — bo v Beogradu in v Ljubljani dvojno srečanje nogometnih reprezentanc Jugoslavije in Zahodne Nemčije, uradnih svetovnih prvakov. V Beogradu se bosta srečali prvi moštvi, v Ljubljani pa bo dvoboj B-reprezentanc. Skratka, podobno kot lani maja, ko so se na istih stadionih pomerile reprezentance Anglije in Jugoslavije. Takratno srečanje se je končalo z dvojno zmago Jugoslavije. Bo tudi zdaj tako?

V Jugoslaviji so nekoliko skeptični. Ne toliko, da bi dvomili v vrednost svojih predstavnikov, ki so že dokazali, da znajo biti, če hočejo, kos tudi najtežjemu nasprotniku, temveč so zaskrbljeni zaradi njihove trenutne forme. Ta sicer ni povsod zadovoljiva (glej gostovanje Hajduka v Italiji), na drugi strani pa je bil primer v ligaškem dvoboju med Crveno zvezdo in Partizanom preteklo nedeljo v Beogradu prikazan odličen nogomet, borben, hiter, brez nepotrebnega zaplavcevanja. Opozarjajo pa, da se Nemci že dalj časa s pravo nemško temeljitostjo pripravljajo in da poskuša Herberger predvsem okrepiti splošne atletske zmožnosti svojih varovancev in jim zagotoviti kondicijo, da bodo zdržali tudi 90 minut peklenskega tempa. V Jugoslaviji pa priprav doslej tako rekoč ni bilo, če izvzamemo redne ligaške tekme, pa še nekaj gostovanj in izrednih tekem za pokal (kot v torek med Hajdukom in Budučnostjo), ki igrače prej utrujajo kot utrujujejo.

No, zaenkrat je zvezni kapetan Tirnanič, ki je že večkrat pokazal (na primer spomladi v Torinu), da se razume na svoj posel, določil vsaj kandidate za obe reprezentativni moštvi. Ti pa so naslednji:

Kandidati za A reprezentanco: Beara, Kralj, Belin, Zeković, Crnković, Boškov, Ljubenović, Krstić II., Tasić, Horvat, Vukas, Zebec, Milutinović, Vidošević, Veselinović, Rajkov, Cokić, Ognjanov in Antić.

Kandidati za B reprezentanco: Stojanović, Maček, Stipić, Lazarević, Cokić, Pajević, Popović, Šantek, Spajić, Juričko, Rebac, Kurtović, Pašić, Mujić, Lipošinović, Toplak, Prličević, Benčič.

Kandidati za prvo moštvo so začeli s skupnimi pripravami včeraj v Novem Sadu, kandidati za B-reprezentanco pa se bodo zbrali 19. septembra v Ljubljani.

Nekateri mednarodni uspehi jugoslovanskih klubov v zadnjem času kažejo, da pesimizem le ni tako upravičen. Tako je Partizan nedavno v Parizu pregazil Red Star z rezultatom 9:2 in pokazal, da zna včasih igrati tudi koristno, ne samo lepo. Posebno se je izkazal Milutinović, morda najbolj talentiran mladi jugoslovanski nogometaš, ki je bil zaradi trenutne slabe forme izključen iz moštva, ki je igralo v Torinu proti Italiji. Lepo se je izkazala tudi Vojvodina, ki je prejšnji teden v Sofiji premagala domači Dinamo s 5:1. Med najboljšimi sta bila Veselinović in Rajkov, ki je, kot se mnogi še spominjajo, sam dal štiri gole na tekmi z Romo za srednjeevropski pokal. Nekoliko zaskrbljenosti vzbuja edino forma Vukasa, ki je gotovo eden izmed stebrov reprezentance, saj velja za trenutno morda najboljšega nogometaša v Evropi sploh. Tudi Zebec je šele pravkar okreval od poškodbe.

Nemci se, kot rečeno, zelo resno pripravljajo. Svetovni prvaki so po triumfu v Bernu doživeli vrsto zelo neprijetnih porazov in bodo gotovo hoteli z zmago nad eno izmed nogometnih velesil, Jugoslavijo, dokazati, da njihov uspeh ni bil slučajen. Pa tudi Jugoslavija ima z Nemčijo stare račune. Dvakrat, v Ludwigshafenu in v Svici, so Nemci zmagali, čeprav so Jugoslovani prevladovali na igrišču.

Herberger bo v Beograd verjetno pripeljal moštvo, zelo podobno tistemu, ki se je nedavno dobro postavilo v Moskvi. Verjetna postava bo ta: Herkenrath; Posipal, Juskowiak; Eckel, Liebriech, Mai; Rahn, F. Walter, O. Wolter, Schaefer, Roehrig. *Zlatko Čajkowski, ki zdaj študira v Koelnu na šoli za nogometne trenerje, je med nedavnim obiskom v Beogradu dejal, da se je treba bati zlasti Roehriga in da je sploh leva stran nemškega napada najbolj nevarna. Računati je treba, da bodo Nemci tudi v Ljubljano pripeljali zelo močno drugo garnituro.*

Zanimanje za tekmo je že zdaj ogromno, zlasti v Nemčiji. Nemški potovalni uradi so zahtevali od jugoslovanske nogometne zveze, naj jim rezervira na beograjskem stadionu 50.000 prostorov. Seveda s tem ne bo nič, ker je na vsem stadionu prostora za 60.000 gledalcev in ker se pač spodobi, da imajo na domačem terenu domaci navijači večino...

Hibernians Rot-Weiss 4:0

ESSEN, 14. — V tekmi za pokal evropskih prvakov je škotsko moštvo Hibernians iz Edinburgha premagalo zahodnonemškega prvaka Rot-Weiss iz Essena s prepričljivim rezultatom 4:0 (2:0). Izkazali so se škotski napadalci, zlasti državna reprezentanta Smith in Reilly.

Milan še ni v formi

MILANO, 14. — Milan je danes v prijateljski tekmi s težavo premagal Legnano z rezultatom 2:1. Tudi ta tekma je pokazala, da lanski državni prvak nikakor še ni v formi. Zmagoviti gol za Milan je dal Dal Monte iz enajstmetrovke.

Pirie pred Zatopkom

PRAGA, 14. — Po prvem dnevu lahkoatletskega dvoboja med CSR in Anglijo vodi med moškimi CSR s 47 točkami proti 46, medtem ko so angleške atletinje v prednosti z 31 točkami proti 24.

Največji dogodek dneva je zmaga Angleža Pirieja v teku na 5000 m pred Zatopkom; Gordon Pirie je pretekel progo v odličnem času 14:03.8, Zatopek pa je v finišu zaostal za njim za dve desetinki sekunde. V teku na 100 m je zmagal Čeh Janaček z 10.6, na 1500 m pa so slavili Angleži dvojno zmago z Hewsonom (3:48.4) in Woodom (3:49.0).

Med ženskami je v teku na 800 m Angležinja Leather dosegla s časom 2:06.9 nov angleški rekord in obenem najboljši letošnji rezultat na svetu.

SAH

STAHLBERG PREMAGAL KERESA!

Fuderer je izgubil z Gellerjem in zapravil skoraj vse možnosti, da se uvrsti med prvo devetorico

GOETEBORG, 14. — Rezultati XVIII. kola medconskega šahovskega turnirja: Petrosjan - Unzicker remi, Keres - Stahlberg 0:1, Spaski - Filip 1:0, Geller - Fuderer 1:0, Iljivicki - Guimard prek., Bronstein - Najdorf remi, Pachmann - Pilnik remi, Rabar - Panno remi, Medina - Bisguier prek., Donner - Sliwa prek. Szabo je bil prost.

Stanje po XVIII. kolu: Bronstein 13, Keres 11, Panno 10 (1, *), Geller 9.5 (2), Filip 9,5, Petrosjan 9 (2), Szabo in Iljivicki 9 (1), Spaski in Pilnik 9, Pachmann 8.5 (1), Najdorf in Fuderer 8.5, Bisguier 8 (1), Stahlberg 7.5 (1), Rabar 7.5, Unzicker 7.5 (*), Guimard 6.5 (2), Donner 5 (1, *), Medina 4.5, Sliwa 4 (1).

Povprečni rezultati ameriških atletov v Zagrebu

ZAGREB, 14. — Danes je bil v Zagrebu lahkoatletski nastop, katerega so se udeležili poleg jugoslovanskih atletov še nekateri znani ameriški atleti, ki so na turneji po Evropi. Zaradi slabega vremena in razmočenega tekališča niso bili doseženi posebni rezultati.

Največje zanimanje je veljalo za nastop ameriškega sprinterja Richardsa, ki je letos dosegel na 100 m 10.3. Danes je Richards pretekel progo v času 10.7, drugi pa je bil Lorger v 11.0. Tudi v teku na 200 m je zmagal Richards s časom 21.6 pred rojakom Mayockom v 22.2.

Presenečenje današnjega tekmovanja je bila zmaga člana beograjske Crvene zvezde Radišića na 1500 m pred Lapierom. Radišić je na težkem tekališču dosegel čas 3:56.0. Boljši rezultat je dosegel na 800 m Mugoša, ki je zmagal v času 1:52.2 pred Amerikancem Stanleyem (1:53.2). Razočaral je skakalec s palico Smith, ki je dosegel samo 4 metre, enako kot mladi Jugoslovan Lukman. Prijetno je presenetil Račič v metu kladiva z daljino 57.80.

Evropa - Južna Amerika jun ja 1956 v Montevideu?

PARIZ, 14. — Cecilio Conditti, predsednik argentinske nogometne zveze, ki se bo v Bruslju kot podpredsednik udeležil zasedanja izvršnega odbora FIFE, je izjavil, da bo od izvršnega odbora zahteval, naj se za prihodnje svetovno prvenstvo, (ki bo leta 1958 na Švedskem) prisodi Južni Ameriki več mest v finalnem turnirju (štiri moštva izmed 16 namesto dosedanjih dveh). Nadalje bo Conditti postavil kandidaturo Argentine za izvedbo svetovnega prvenstva leta 1962.

Nadalje namerava Conditti organizirati za junij 1956 medkontinentalno tekmo med Južno Ameriko in Evropo; tekma naj bi bila v Montevideu. Nadalje namerava povabiti prihodnje leto v Buenos Aires (in verjetno še v Rio de Janeiro in Montevideo) nekaj najmočnejših evropskih reprezentanc, in sicer ZSSR, Madžarsko, Jugoslavijo in Nemčijo. (Z Italijo je bilo že posebej dogovorjeno, da bo junija 1956 igrala v Južni Ameriki). Argentinsko državno moštvo pa bi naredilo turnejo po Evropi leta 1957.

Ženska atletika v številkah

Prejšnji teden smo objavili nekaj lestvic najboljših svetovnih lahkoatletov. Zdaj objavljamo lestvice najboljših lakoatletinj s kratkim komentarjem. Za danes se bomo omejili na teke, prihodnjič pridejo pa na vrsto skoki, meti in štafete.

Ni najbrž nikogar, ki bi se upal pred mladinskim festivalom v Varšavi trditi, da bo na tem tekmovanju padel svetovni rekord v teku na 100 m. Znamka 11.4 «leteče Avstralke» Jacksonove je bila za mnoge že skoraj meja ženske zmogljivosti v sprintu. Drugače pa je mislila Schirley Strickland de la Hunty, ki je namesto rekorda na 80 m ovire, ki ji ga je letos odvzela ruska atletinja Jermolenko, zapisala svoje ime v rekordno listo pri navedbi «100 m». Tudi sicer je bil dosežen v kratkem sprintu letos odličen povpreček, predvsem zaradi odličnih rezultatov v Varšavi in Mexico Cityju. Od mlajših je gotovo najbolj perspektivna madžarska mladinka Neszmelyi. Poleg vzhodnonemške atletinje Stubnick, za katero so se nekaj časa širile vesti, da je pobegnila v Zahodno Nemčijo, sta bili na 200 m najuspešnejši Rusinji Itkina in Safranova, ostale pa so za razred zaostale.

V teku na 800 m so še vedno ruske tekačice mnogo boljše od vseh ostalih, toda povsod lahko v tej disciplini opazimo ogromen napredek. Čeprav trenutno ni na čelu lestvice, je najboljša še vedno svetovna rekorderka in evropska prvaknja Nina Otkalenko. Nova svetovna rekorderka v teku na 80 m z ovirami pred rekordnim tekom ni bila posebno poznana. Bivša rekorderka Strickland pa je v Varšavi premagala Jermolenkovo in dokazala, da je še vedno boljša. Povprečna kvaliteta v teku z ovirami se hitro dviga in letos smo zabeležili že 15 rezultatov boljših od 11.4.

Šestorice najboljših svetovnih atletinj v posameznih disciplinah pa so zaenkrat takšne:

100 m: 11.3 Strickland (Avstralija), 11.5 Jones (ZDA), 11.5 Neszmellyi (Madž.), 11.6 Stubnik (V. Nem.), 11.7 Koehler (V. Nem.) 11.7 Safranova (SZ), 11.7 Vinogradova (SZ); **200 m:** 23.7 Stubnik (V. Nem.), 23.7 Šafranova (SZ), 23.8 Itkina (SZ), 24.1 Koehler (V. Nem.), 24.3 Boyle (Avstral.), 24.3 Scrivens (VB), 24.3 Neszmelyi (Madž.); **800 m:** 2:08.0 Lisenko (SZ), 2:08.4 Otkalenko (SZ), 2:09.2 Donath (V. Nem.), 2:09.5 Leather (VB), 2:09.6 Lavrikina (SZ), 2:10.1 Jermolajeva (SZ); **80 m ovire:** 10.8 Jermolenko (SZ), 10.9 Koehler (V. Nem.), 10.9 Golubičnaja (SZ), 11.1 Strickland (Avstral.), 11.1 Gaestl (Nem.), 11.1 Martinenko (SZ), 11.1 Sander (Nem.), 11.1 Seaborne (VB).

Končno Coppijeva zmaga

Na «Circuito del Titano» pri San Marinu je zmagal Coppi z 2 min. naskoka pred Barozzijem in Minardijem

SAN MARINO, 14. — Fausto Coppi je zmagal na tekmi po «Circuito del Titano». 1650 m dolgi krog je bilo treba prevoziti tridesetkrat, tako da je proga merila 49.5 km.

Tehnični rezultati so naslednji:

1. Fausto COPPI (Bianchi) v 1 uri 23'11", povprečno 36.700 km na uro; 2. Barozzi (Atala) po 2'1"; 3. Minardi (Legnano) isti čas; 4. Monti po 2'6"; 5. Gismondi po 2'10"; 6. Magni 2'24"; 7. Schmitz; Fantini 2'26"; 9. Dell'Agata 3'; 10. Tognaccini po 3'5".

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 15. t. m. z začetkom ob 18. uri film:
Jack, izsiljevalec
Igralci: Horward Du... Peggy Down, B. Donle...

Kino na Občinalo
predvaja danes 15. t. m. in jutri 16. t. m. z začetkom ob 18. uri film:
JAMES CRAIG RITA MORENO KEITH LARSEN
Regia: LESLEY SELANDER
Patrulja rdečih jopičev

ARHON
Nova precizna ... carska ura
○ Nemirika iz berilija
○ Pero Nivarox
○ 17 rubinov
○ Zaščitena proti udarcem - antimagnetična
○ Jeklen okrov.
Izredna prodajna cena 5.500 lir
Izključno zastopništvo:
LA CLESSIDRA
Zaloga ur: Longer, Aurora, Lanco, Moeris, Lemania, Xeros
Via C. Battisti, 14 - Tel. 36231

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

80. Četrto poglavje: NA PRIPRAVNICI ZA GIMNAZIJO - BALKANSKA VOJNA - LOVEC

Kot metodo, ki naj bi vodila k temu cilju, sem izbral kar najvernejše zaporedno nizanje drobcev in spominov, ki naj bi jih spremljala in osvetljevala kdaj tudi analiza. O dečku in otroku z mojim imenom nisem imel nobene naprej postavljene podobe; njegova podoba naj bi bil končni rezultat tega mojega prizadevanja. Zato nizam lastne in svojih bližnjih sponine brez kakršne koli diskriminacije. Naj so si karakterni in drugi drobci še tako nasprotujoči, jih navajam, da bi bila končna podoba čim bolj živa, zaokrožena in resnična.

Tu sem pred kratkim prejel poleg več grajalnih tudi vse preveč ljubeznivo pismo davne prijateljice iz onih dni, sestre mojega mladostnega prijatelja Ivana, učiteljice Zine. Najmanj trideset let je minilo, kar se nisva srečala, in videl sem jo kljub desetletnemu bivanju v Trstu šele takrat, ko sem obenem prejel njeno pismo. Zato nimam najmanjše upravičenosti, da bi dvomil v iskrenost njenih besed in spominov. Naj mi bo dovoljeno objaviti nekaj odlomkov iz tega pisma kot protiutež tistemu, kar mislim v nadaljnjem izpovedati in kar gotovo ne bo povsem v skladu s predobrohotno sliko teh mojih davnih in ljubih mi prijateljev. Toda ker raziskujem predmet, ki nam je znan le v podrobnostih in ne kot celota, se ne čutim upravičenega, da bi zamolčal tudi neko preugodno mnenje, če hočem, da bo predmet s čim več strani osvetljen.

Tako piše med drugim ta moja davna mladostna prijateljica: «...Praviš v spominih: ‚Ne vem, kako je gledala Zina na malega dečka'. Gledala sem na drobnega dečka z bajnimi očmi z občudovanjem in velikim spoštovanjem. In ko si včasih prišel k nam v našo skromno hišico v Androni S. Cilino pri Palkih ter si se odpravljal z Ivanom na Razklani hrib, si včasih vprašal: ‚Ali pojde tudi Zina?' Te besede so me navdale s srečo, z blaženostjo. In šla sem z vami, včasih so bili tudi Nenad, Branko, Ksenija in Mašenka — in tam visoko nad mestom in morjem, pod temnimi bori in sinjim nebom je bilo kakor v raju... V tvoji bližini je prenehalo ,vse, kar je bilo banalnega, prostaškega, nizkotnega. Ni bilo prostora v onem vzdušju za nobeno slabo misel... In kakor je bila Ivanu vsaka tvoja beseda draga in sveta, bila je tudi meni. Znal si lepo pripovedovati in pripovedoval si vedno kaj, nikoli ni bilo dolgčas. Od Tebe sem se naučila nebroj imen žuželk in metuljev, ki sem jih v življenju, v šoli rabila vse življenje. Spoznala sem metamorfozo teh živalic in tudi to mi je služilo, ker sem otrokom v šoli živo pripovedovala, kako prileze metulj iz bube in kako mu v par urah zrastejo krila. Vedno sem povedala, kje sem to opazovala in pripovedovala sem o onem čudovitem dečku, ki je pri dvanajstem letu že imel krasno zbirko žuželk, ki je bila že cel muzej...»

Toda naj bo dovolj s citiranjem tega vse preveč ljubeznivega pisma. Ko sem obiskal davno prijateljico na njenem domu, so me na njenem vrtu ganili in pretresli nageljni sv. Ane (Saponaria ali milnica, kot je poučila nekdanja «učenka» pozabljivega bivšega «učitelja» botanika), ki so bili potomci cvetk z našega nekdanjega vrta, ki jih je bila podarila Mašenka nekoč Zini. Nič manj me ni ganila hruška, ki je poganjala tiste hruške na njihovem vrtu, na kateri sem pred štirideset in več leti lovil «rogine» (kozličke).

I. Zina in njen brat Ivan, moj mladostni prijatelj, s svojo mamo.

10.

«Verzeih, ich kann nicht hohe Worte machen...» kot je poslovenil Božo Vodušek v svojem vzgleđnem prevodu «Fausta», ki je pred nedavnim izšel: «Slovesnih stvari zares, ne bom ubiral...», bi skoraj dejal z Mefistom, ko v «Prologu» pogovarja z bogom, toda prej iz zadrege kakor iz ironije.

Ko me je pred nekaj meseci, prihajajoč iz Ptuja, obiskal brat Branko na mojem stanovanju v Ljubljani, me je mimo ironično pogledal iz svojih svetlih, skeptičnih oči skozi naočnike in me prav nedolžno vprašal: «Ali boš v svojih spominih tudi tisto povedal, kako smo nekoč, po letih, čajno odkrili v tvoji risarski mapi lepo število perutnih raznih ptičev, vrabcev, taščic, sinic in menda celo kraljičkov? In tisto, kako si me poslal, da sem s palico izmaknil ptiče past na vrtu naših sosedov, kjer smo pravili ‚pri psebi'. Najbrž si tega ne boš upal napisati.»

Posmejal sem se in mu pokazal osnutek za te spomine. «Vidiš, tu imam pribeleženo: Lovec. Lovska strast. In tu je kratek zapisek o tem, kako sem najprej Mašenko poslal po ‚viščade' in potem tebe po past k sosedovim na vrt.»

Priznavalno je pokimal, čeprav so njegove oči še vedno izražale nekaj skepse. Potem je začel pripovedovati, kako se on spominja na našo mladost in začuda sem ugotovil, da se njegovi spomini gradbenika realista skoraj v celoti ujemajo z mojimi, česar o spominih marsikoga drugega ne morem reči. Dal pa mi je pri tem nekaj dragocenih podatkov, ki mi bodo še služili v teku teh spominov.

Kako je bilo torej s to mojo lovsko strastjo, kdaj je privrela na dan in kako se je izražala?

Godina Vrdelski pripoveduje v svojem «Živenju», kako je kot deček nastavljal ptičem pàdnice ali «škibatle» in kako je potem ujete ptiče prodajal v mestu, da si je mogel za izkupiček nakupiti knjig. Kot posebno tragedijo omenja prigodo na Korzu, ko so mu mestni paglavci, medtem ko je sam gledal v izložbo, na skrival odprli kletko in so mu vsi ptiči iz nje odleteli.

(Nadaljevanje sledi)